

Suprasi gyvenimo prasmę, jei išmoksi
pasiaukoti.

Tėvų uždaviniai emigracijoje.

Dorovinis vaiko auklėjimas.

Kuris tikėjimas geriausias?

Mergaitė ir knygos.

Visiems Gerb. Skaitytojams,
Platintojams ir Bendradarbiams
Linkime Velykinio Prisikėlimo.

Laiškai **LIETUVIAMS**

1952 m. Balandžio (April) mėn.

Vol. 3, No. 4

T U R I N Y S

TARP ŽEMĖS IR DANGAUS — Bruno Markaitis, S. J.....	73
ŠEIMOS KELIAI IŠLAIKYTI LIETUVYBĘ IŠEIVIJOJE — Vysk. v. Brizgys	74
DOROVINIS VAIKO UGDYMAS — Kun. A. Baltinis	80
PUSLAPIAI, KURIE PASAULĮ REIŠKIA — M. Mueller	85
TIKĖJIMAS IR TIKĖJIMAI — V. Gutauskas, S. J.....	88
TEISĖ, TEISINGUMAS IR MEILĖ — P. Daugintis, S. J.....	93

Atsiųsta paminėti

Kun. Dr. J. Vaitkevičius, MIC GY-VOJI DVASIA. Mąstymai kiekvienai metų diena, II tomas. Išleido kun. P. Juškaitis, Cambridge, Mass. 1952 m., 543 psl., kaina 5 dol. Galima gauti "Draugo" administracijoje, 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, 111. Moderniam žmogui, kurs daugiau įpratęs veikti negu mąstyti, ši knyga labai tinka.

VARDAN DIEVO. Mažųjų Maldos. Tekstas kun. St. Ylos, paveikslai dail. P. Augiaus. Išleido Nek. Prasad. Seserys, Putnam, Conn. 133 psl., kaina 1.25 dol. Tai didelė naujiena vaikams! Visos maldos yra pritaikytos mažiesiems ir suėliuotos. Šios paprastos, gražios maldos galės apsaugoti vaikus nuo svetimų kalbų įtakos ir įpratins melstis lietuviškai. Knygelę galima gauti: R. F. D. 2, Putnam, Conn.

Nelė Mazalaitė. GINTARINIAI VARTAI. Legendinio pobūdžio pasakojimų rinkinys. Viršelis dail. B. Gedvilienės. Išleido LKSD Knygos Klubas Čikagoje 1952 m. 248 psl., kaina 2 dol. Galima gauti "Draugo" administracijoje.

Administracijos pranešimas

Padidinus L. L.", padidėjo ir jų leidimo išlaidos. Bet jei visi skaitytojai užsi-mokės bent po vieną dolerį, tikimės ne-bankrutuoti. Todėl kurie dar neužsimo-kėjo prenumeratos mokesčio, prašome neatidėliojant tai padaryti.

Kai paprašote pakeisti adresą ir kitą numerį gaunate dar senu adresu, nerašy-kite tuoj iš naujo, nes kartais taip grei-tai negalima pakeisti adreso, esant iš-siuntimo vietai toli nuo administracijos.

Platinimo vėjus sparčiai eina pirmyn. Kitame numeryje jau pranešime pir-muosius davinčius. Džiaugiamės, kad kai kurie skaitytojai, atnaujinami prenu-meratą, užsako laikraštį ir kitiems. Kas atsiunčia bent penkis naujus skaitytojus, yra įrašomas į platintojus ir turi teisę laimėti 25 dol. premiją.

Esame labai dėkingi mūsų rėmėjams, ypač Donatui Kikui (Venecuela), auکو-jusiam 25 dol., kun. J. Supšinskui (Alba-ny, N. Y.) — 10 dol. ir A. Geležinienei (Brockton, Mass.) — 5 dol. Teatlygina Dievas visiems!

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription one dollar. Single copy 10 cents. Entered as second-class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Admin-istratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Telefonas: HEmlack 4-1677. Metinės prenumeratos kaina 1 doleris. Atskiras numeris 10 centų.

TARP ŽEMĖS IR DANGAUS

Kai Fariziejai prašė Viešpaties ženklų iš dangaus, kai Apaštalai vis nesuprato Išganytojo misijos, o minia pradėjo skaldytis į tikinčiuosius ir indiferentus, Viešpats nutraukė abejingą tylą mįslingais žodžiais: “Kai Žmogaus Sūnus bus pakeltas nuo žemės, Jis visus patrauks prie savęs.” Šitie žodžiai svarbiausiąjį Jėzaus gyvenimo momentą nukėlė į Didžiąją Savaitę, į tris dienas, kuriose kraujas, mirtis ir gyvenimas gavo naują prasmę ir pakeitė viso pasaulio veidą.

Senasis Pasaulis kančios nesuprato ir nuo jos bėgo. Kraujo vertė ir kaina buvo didelė, bet niekas nenorėjo savo kraujo lieti. Keli rinktiniai vyrai, Dievo apšviesti, išžiūrėjo kančios prasmę. Noei buvo aišku. Abraomas būtų sūnaus kraują praliejęs ir savo nepagailejęs, jei angelo ranka nebūtų sulaikiusi užsimoto peilio. Jobui kančia ir mirtis tapo gyvenimo kaina ir gilioji gyvenimo prasmė. Bet Dovydas klydo, savo laimę pasivogta meile ir svetimu krauju nusipirkęs, kol Dievo ranka bloškė jį į atgailos pelenus ir kančios verksmingas naktis — ir jis kėlėsi nauju, šventu ir dideliu žmogumi. Ir visa senoji žmonija klydo, kančią laikydama praeikimu, o mirtį — neaiškios ateities tamsia pradžia.

Kai Žmogaus Sūnus — po, kruvinos kančios ir tūkstančio žaizdų — pakeliamas nuo žemės, visos akys lydi Jo kelią į kryžių. Šituo momentu prasideda naujųjų amžių Velykos. Gerajam Latrui žadamas rojus. Romos legijono Centurijonas išvysta šviesą nematytą. Kančia

jam atveria akis. Žmogaus Sūnaus kraujas jam nuperka naują gyvenimą. Apžvelgęs minią ir sugniaužtas kumštis, mušančias į gyvenimo išalkusias krūtines, pridėjęs dešinę prie ką tik užgimusių širdies, taria: “Tikrai, Jis Dievo Sūnus”. Velykos prasideda su drebančiomis uolomis, atsivėrusiais kapais. Saulė slepiasi už juodų debesų, nes kita, didesnė saulė teka ant kryžiaus. Šventyklos uždanga plyšta, nes keičiasi pasaulio vertybės, ir Dievas, gyvenęs tarp keturių šventyklos sienų, išeina į pasaulį, į žmones.

Mes tebeklystame manydami, kad Velykos prasideda su Jėzaus prisikėlimu. Ne! Jėzaus mirtis yra Velykų pradžia, mūsų gyvenimo pirmoji diena. Mes liūdime dėl Jo baisių kančių ir mirtinų žaizdų. Mums gelia širdį dėl tūkstančių, piktom rankom atstūmusių Jo meilę ir išjuokusių Jo didvyrišką žygį. Mes raudame, nes Teisusis turėjo kentėti už kaltuosius. Gražiausias iš pasaulio sūnų buvo sutryptas ir sutrintas, kaip kirminas po geležiniais ratais. Verkiame, kad tūkstančiams Jo kraujas bus buvęs veltui išlietas ir išdžius ant Kaukuolės uolos, daugelio širdžių nesudrėkinęs. Bet Bažnyčios sieloje aidi džiaugsmo gaida: “Štai jums kryžiaus medis, ant kurio kabo pasaulio išganymas.”

Kančia ir mirtis savyje augina nemiršančios gyvybės medį. Bet reikia akis ir širdį pakelti į kryžiaus aukštį — tarp žemės ir dangaus. Nors dangus juodas ir besaulis, bet ant kryžiaus — nauja sau-

ŠEIMOS KELIAI IŠLAIKYTI LIETUVYBĘ IŠEIVIJOJE

(Paskaita, skaityta vasario 16-tosios proga Čikagoje)

Vasario 16-sios nuotaikos

Kai Lietuvoje minėdavome 16-ąją vasario, tai prieš akis iškildavo tos dienos akto dalyvių siluetai, pirmosios spontaniškosios kovos patrijų su raudonaisiais, pirmieji savanorių būriai — visa tai, kaip per kovas, aukas ir kraują kilo nauja Lietuva. Momentų ir epizodų tada buvo ir labai šiurpulingų, tačiau ano laiko bendras vaizdas yra didingas ir kelias žmogaus dvasią.

Nenoriu slėpti, kad šiandien vasario 16-sios proga mano sielos išgyvenimai yra kitokie. Gyviau, negu anie paminėtieji prisiminimai, šiandien skverbiasi į mintį ir į širdį žodžiai: "Ten, kur Nemunas banguoja... Broliai vargdieniai dejuoja... Ten močiutė užlingavo raudomis mane..." O prieš akis iškyla jos kapas, greičiausiai niekeno nepuošiamas, nes iš jos

lė. Nors mirtis neša savo auką į kapų olą, bet Dievas ir į Jį tikintis niekada nemiršta. Nors Jėzus ilsisi kape, bet prikelimas už durų jau verčia mirties akmenį. Siela gimsta su Jėzaus mirtimi. Gyvenimas prasideda ant kryžiaus. Džiaugsmo giesmė pasigirsta širdyje, kai žmogus priima kančią, kaip didvyris mirtį, ir palenkęs galvą po Išganytojo atperkančio kraujo srove, atsistoja naujas, gyvas ir stiprus.

Tarp žemės ir dangaus prasideda Velykos. Visiems mums reikia lipti į savo kančios kryžių ir kentėti Viešpaties dešinėje. Gerojo Latro vieta tuščia. Jėzaus kapas tuščias. Ir mums laikas palikti tamsius nuodėmės kapus.

Bruno Markaitis, S. J.

užauginto skaitlingo vaikų būrelio kažin ar dar nors vienas yra mūsų Tėvynėje.

Juo ilgiau ir toliau klajoju po pasaulį, tuo tampa vis gilesni ir gyvesni savos šalies jaunystės prisiminimai, vis didėja tos šalies ilgesys. Negaliu surasti pasaulyje tokios gražios pilies, tokios vilos, kurios vaizdas prilygtų javais banguojančių laukų apsuptame kalnelyje medžiais apaugusiai mano kad ir kukliai tėviškei. Negaliu surasti pasaulyje tokios švelnios gamtos, kaip tos tėviškos pievos, pilnos švelnučių neužmirštuolių, įvairiaspalvių dobilėlių, savo švelnumu šilką pralenkiančių smilgų, to nieku nepamainomo ir niekur kitur nesutinkamo Lietuvos laukų ir pievų kvapo. Tolimuos pasaulio kraštuos niekur nesutinku vyturėlio dainos, lyg kokiais žavinčiais burtais pripildančios visą mūsų Tėvynės dangaus erdvę. Miškuose ir soduose negirdžiu volungės, vakarais lakštingalos ir viso to daugiabalsio paukščių koncerto, kuriuo nuo pat pavasario dieną ir naktį skambėdavo mano gimtosios apylinkės paežerės, paupiai, bekraštės pievos, lankos... Dar labiau liūdna, kad ta visa, pasaulyje sau lygios neturinti gamtos idilija šiandien nepajėgia pradžiuginti ten pasilikusių brolių ir sesučių dvasios, nes jų gyvenimo našta vergijoje yra per daug sunki...

Beklajodamas po pasaulį, labai pasiigendu ir pasiilgstu savo jaunatvės kaimynų — tų ramių, vienas kitam bičiuliškų Lietuvos kaimų gyventojų, tų mielų Lietuvos kaimo brolių ir sesių. Jie visi kartu mano atmintyje iškyla, kaip kokios šventųjų statulos — tik gyvos, kalbančios. Toks jų atminimas nėra pervertinamas. Savo tėvų dvasia sekdamas, jaunimas augo šviesus, kilnus, darbštus, doras. Tokių žmonių pasaulis labai pasigenda, jų ieško, bet deja, šiandieniniame pasaulyje jų yra tiek maža. Tas Lietuvos jaunimas, bestatydamas pakelėse ir sodybų soduose kryžius bei koplyteles, savo darželiuose augintomis gėlėmis bepuošdamas bažnyčių altorius, savyje ir

visoje aplinkoje kūrė tokią dvasią, kad tautai nestigo nei idealistų dvasios vado, nei idealistų pasauliečių. Greitai kūrėsi ir gražiai tarpo vienuolynai, kuriuos pripildė pačios Lietuvos jaunimas. Kilo mokslas, kilo visas gyvenimas, augo kartu su pavasariais atgyjančia gamta, kartu su tais beržais ir liepomis, kuriais tas jaunimas nusodino Lietuvos pakeles.

Sunku širdžiai, kai imi galvoti, kad visas tas gyvenimas yra sugriautas svetimųjų rankomis, kad jaunimas yra auklėjamas žmogų atgrubinančioje ir nuvertinančioje bedieviško materializmo dvasioje, kad jis yra tremiamas, išvežamas iš Tėvynės toli į nesvetingą šalį tarnauti piktam tironui, kad gražios, kilnios dvasios žmogus ten yra ne tik svetimųjų paniekintas, bet kaip tik už tą savo kilnumą persekiojamas, kalinamas, žudomas. Sunku, kad negali pasiekti to krašto, su kuriuo visa būtimi esi suaugęs.

Šiandien širdį slegia dar vienas įspūdis, viena mintis. Kai žiūri į svetimuos kraštuos beaugantį jaunimą, į mažuosius lietuviukus, tai ima baimė, kad jie gali per greitai atšalti tam kraštui, kurio grožį apdainuoti žodžių stigo daug pasaulio mačusiems: Adomui Mickevičiui, Maiironiui, Pranui Vaičiaičiui, Jurgiui Baltrušaičiui ir kitiems. Mūsų jaunieji per jau ni to krašto neteko, mažieji — jau svetur gimę. Ir vieni ir kiti jo nepažinę, su juo nesusigyvenę. Jie auga ir bręsta svetimuose kraštuose, svetimose nuotaikose. Visa tai jų dvasioje išpaus žymę, kuri visu savo turiniu bus visai kita, negu ta, kuri būtų likusi, jeigu jie būtų augę ir brendę savo tikroje tėvynėje. Svetur augdami, jie taps nuo Lietuvoje augančio jaunimo dar skirtingesni, negu čia gimusioji jaunoji lietuvių karta nuo atvykusiųjų iš tremties. Duok Dieve, kad tie dabar svetur augą jaunuoliai skirtųsi nuo Lietuvoje augančių tik teigiamais dalykais. Jeigu šitie savo širdyse liks karšti lietuviai, tai, laikui atėjus, tuos skirtumus sulyginti ir suvienodinti nebus taip sunku. Užteks savo tarpe pasidalinti tu-

rimomis teigiamomis savybėmis, ir skirtumo klausimas išsispręs.

Tačiau daugelis skundžiasi, kad dar neseniai čia atvykęs jaunimas ir mažieji jau pradeda atšalti, nutautėti. Kuo išaiškinti šį greitą savęs pametimą, nedrįsčiau trumpai, tik keletu žodžių išspręsti. Noriu tik pasakyti savo asmenišką nuomonę tiems, kurie klaidingai save ramina sakydami, kad tai esąs kultūringo žmogaus dvasinio imlumo natūralūs reiškinys. Toks aiškinimas yra labai pavojingas, nes įsikalbėjus, kad tai natūralūs reiškinys, niekas nesiims ieškoti kitų to reiškinio priežasčių ir nesiims priemonių tam reiškiniui pastoti kelią. Toks aiškinimas yra visiškai klaidingas. Kultūringas asmuo yra **kritiškai** imlus, t. y. pasisavina ką nors gero sutikęs, bet dėl to nepraranda pats savęs ir savo dvasinių vertybių. Priešingai, kultūringas žmogus yra užsidegęs kitus laimėti savo dvasios vertybėmis, jomis su kitais pasidalindamas. Paminėti nutautėjimo reiškiniai yra ne imlumo ženklas, o jie tik liudija apie nekritiškumą ir apie kažkokį dvasios kiaurumą. Yra dvasioje kažkokia kiauruma, per kurią labai greitai išbyra įgimtos ar įsigytos vertybės. Reikia manyti, kad to reiškinio priežastis yra dvasinio ir patrijotinio auklėjimo paviršutiniškumas. Tačiau kas nors turėtų tuo klausimu rimtai pagalvoti, tos mūsų tremtinių dalies dvasinės tuštumos sritį surasti, atkreipti į tai visų dėmesį ir, kas galima, pataisyti.

Čia tuo klausimu neužsiimdamas, noriu tik pozityviai pakalbėti tema: **kuo šeima gali prisidėti prie savos ir bendrai prie mūsų jaunosios kartos lietuviybės išlaikymo.**

Pagrindinis dėsnis

Kaip kiekviena dvasinė vertybė, taip ir tautinės vertybės yra skiepijamos, ugdomos ir išlaikomos tik meilės keliu. Kaip tikėjimo, tobulumo siekimo, dorovės, mokslo, taip ir savų tautinių verty-

bių žmogui neprimesi įsakymo ar kokios nors disciplinos būdu. Jos visos ir kitos panašios vertybės yra kitiems perduodamos tik meilės keliu. Taigi, ir šeima savo jaunoje kartoje tiek tautiniu atžvilgiu laimės, kiek tai jaunai kartai pajėgs ir sugebės įkvėpti savo tautos, lietuviybės ir visko, kas su tuo rišasi, meilės. Trumpai paliesiu keletą būdų, kurie, mano nuomone, galėtų būti tinkami tautinių vertybių ugdymui jaunoje kartoje, visai nemanydamas, kad būsiu išvardinęs visas galimybes ir nepretenduodamas į savo pareiktų minčių neklaidingumą. Tebūna jos bent sugestija tėvams ir kitiems jau paaugusiems ir tautiniai sąmoningiems šeimos nariams tuo klausimu pagalvoti ir surasti kitų naudingų kelių.

Kasdieniniai šeimos pokalbiai

Kiekvienas žinome, kokia gera mokykla gali būti kasdieniniai šeimos laisvalaikio pokalbiai. Kiek mums šiuo keliu senosios kartos yra perdavusios tautosakos, visokiausių padavimų ir faktų iš švedų laikų, iš lenkmečių, kurių nėra užrašytų jokiose kronikose! Arba kokią gražų pavyzdį šiuo atžvilgiu mums yra palikę senieji ateiviai šiame krašte! Kiekvienas sutinkame čia jaunų lietuvių, niekad Lietuvoje nebuvusių, kurie moka smulkiai nupasakoti, kaip atrodė jų tėvų gimtinė, žino aplinkinių kalnų ir upelių vardus, giminių ir kaimynų pavardes. Tai tik todėl, kad jų tėvai ne tiek jiems kalbėjo, ar darbas buvo sunkus ar lengvas, ar daug uždirbta, ar jie daugiau ar mažiau vertina įvairius pasaulio kraštus, bet labai daug kalbėjo apie savo gimtąją šalį. Nors jie paliko ją be lietuviško rašto, prispaustą ir vargingą, bet iš jų pasakojimų vaikai ją pažino ir daugelis, nors jos ir nematę, ją pamilo. Tiesa, ne visi, bet daugelis tų mūsų senųjų lietuvių išeivijoje šiuo atžvilgiu mums visiems yra sektingas pavyzdys.

Gal iš mūsų kurio nors ir labai aukštą vietą užėmusio asmens tėviškė buvo neturtinga, nepuošni, bet manote, kad nie-

ko žavinčio apie ją neturėtumėte papasakoti? Dažnai skaitykite Jurgio Baltrušaičio "Ašarų Vainiką", jis pamokys, kaip žmogui turi būti miela, kad ir varginga jo gimtoji pastogė, smilgos Lietuvos pievose, ramios žiemos naktys ir visa, visa, kas tik tėviškę primena.

Taigi, šeimoje laisvų pokalbių temos tebūna tėvynės ir tautos meilės mokykla mūsų jaunimui ir mažiesiems. Mažiau kalbėtina apie tai, kad kuris nors, mažiau dirbdamas, daug uždirbo, kad už aukštą vietą ir be didelio darbo buvo galima daug pelnyti, kad buvo galima į pareigas nenuieiti ir t.t. Viena, kad tokių fenomenų yra visame pasaulyje, antra — tai yra ne visai tiesa, nes Lietuvoje pati didžioji visuomenės dalis daug ir sunkiai dirbo ir tik jie iškėlė tautos gyvenimą, trečia — tokios pasakos ir toks gyvenimas jauno energingo jaunuolio visai nežavi. Jam daug daugiau patinka tokie pasakojimai, kaip tie knygoje "Didžiųjų Žmonių Jaunystė". Daugiau kalbėtina apie darbščiąją tautos dalį, ko ji savo darbu per trumpą laiką pasiekė. Kalbėkime apie tą jaunimą, kuris ne kitais išskaičiavimais, o tik iš Tėvynės meilės ėjo savanoriais, apie jaunimą per vargą siekusį mokslo. Kalbėkime apie tai, kas mus su tuo kraštu riša, kas ten mums brangaus paliko. Krašto idilijos, geografijos, istorijos, žmonių charakteristikos ir visa to meilės jaunimas turi daugiau sia išmokti savoje šeimoje. Niekas teneisiteisina, kad inteligentų tėvų ir jų vaikų tokios liaudiškos kalbos nedomina. Jos nėra nei liaudiškos, nei inteligentiškos, o patrijotiškos. Kiek bus tiems dalykams meilės, tiek bus ir noro apie tai kalbėti. O jeigu kas manytų, kad šeimoje tokios kalbos yra nevertos, tai ko sielotis, kad mokyklose tokių dalykų būtų mokoma? Adomas Mickevičius, Jurgis Baltrušaitis, kan. Vaižgantas ir daug kitų buvo ne mažesni inteligentai už mus. Jų keliu eidami, bent dalį savo širdies šilimos perduosite savo vaikams. O apie modernias tarptautines temas, automobilius, kino filmas, televizijas, fabrikus jų-

sų vaikai ir už namų prisiklausys net per daug.

Kalbos klausimas šeimoje

Yra tikras reikalas ir apie tai kalbėti. Senieji Amerikos lietuviai jau beveik visai su savo vaikais lietuviškai nebekalba. Per mažai lietuviškai kalba ir tie, kurie į Ameriką atvyko iš laisvos Lietuvos, o naujai atvykusiųjų dalis jau pradeda sekti anų pavyzdžiu. Yra faktų, kad tremtiniai neleidžia savo vaikų į lietuvių kalbos pamokas ir savo šeimoje tos kalbos taip pat nemoko. Teisinasi, norį savo vaikus apsaugoti, kad jie nesugadintų anglų kalbos akcento grynumo... Ne vieta čia aiškinti jų nusimanymą apie anglų kalbą, o pakaks trumpai pasakyti, kad tie kadaise buvę "ura" patrijotai "iš didelio rašto išėjo iš krašto". Mokėti svetimą kalbą yra turtas, tačiau tą turtą vaikais svetur išigyja ir be tėvų rūpesčio. Bet kokią pateisinimą galima surasti tėvų nesupratimui gyvo reikalo vaikus saugoti, kad jie nepamestų savo kalbos? Gal jie jau apsisprendė į savo kraštą daugiau nebegrįžti su viltimi, kad svetur bus geresnis pelnas... Tačiau ar dėl to save ir savo vaikus jau reikia išbraukti iš savo tautos sąrašo? Mūsų senieji gal jau nė vienas į Lietuvą nebegrįš, tačiau jie nemano nei savęs nei savo vaikų iš lietuvių tarpo išbraukti. Aš net nežinau, ką pasakyti tiems laisvos Lietuvos vaikams tremtiniais, kurie savo kraštą ir savo tautą mylėjo tik tol, kol jiems ten gera buvo. Jeigu jie patys to nesupranta, tai nedaug jiems ir aiškinimas padės.

Savo šeimoje kalbantiems lietuviškai norėčiau pastebėti vieną faktą. Juo vaikai turės mažiau reikalo būti už savo šeimos, tuo bus lengviau juose išlaikyti lietuvišką kalbą ir lietuvišką dvasią. O augdami, jaučiai ar mažiau jaučiai jausis savo šeimoje pagal tai, keli jie šeimoje augs. Juo šeima skaitlingesnė, tuo ji mažiams ir jauniems jaukesnė. Vieną augantį sunku šeimoje visada išlaikyti, nes jam per sunku pakelti vienatvės nuoboro-

dulį. O jeigu jį ir priversi namie būti, tai tokia izoliacija gali blogai atsiliiepti į visą vaiko ir jaunuolio psichologinį brenimą ir susikristalizavimą. O jei paleisi į svetimą aplinką, ji gali jaunuolį nunešti visai negera srove. Taigi, vienavaikių ar dvivaikių tėvų rūpestis jų vaiko ar vaikų lietuviškumu turi būti žymiai didesnis, nes ir pavojai yra didesni.

Skaityba šeimoje

Nėra reikalo kalbėti apie reikalą pratinti vaikus skaityti. Svarbu surasti būdus šeimoje jaunimą įpratinti pamilti skaitybą. Esame ar tai tokiam krašte, ar tai tokiam laike, kur nei jaunimas nei užaugusieji skaityti nemėgsta. Ypatin- gai nemėgstama ką nors rimta skaityti. Didelį darbą atlieka jaunimui skirti periodiniai leidiniai, vis naujos pasirodančios knygos, tačiau, ta tema kalbant, man atrodo, kad vertėtų atkreipti dėmesį į vieną trūkumą. Atiduodamas visą užtarnautą pagarbą mūsų poetams, beliatristams ir jų veikalų leidėjams, drįstu pareikšti nuomonę, kad jaunuolio ir ypačingai vaiko skaitybai tik tokios lietuviškos literatūros nepakanka. Skaityba turėtų būti jaunuolio ir vaiko mokykla pažinti ir pamilti realią Lietuvą. Tada jam bus lengviau pamilti ir tai, kas lietuviška. Todėl augančios kartos lietuviškumo atžvilgiu, man atrodo, būtų labai vertingi tokie leidiniai, kaip V. Vizgirdos, Augustino ir kiti panašūs, kurie vaizduoja realią, gyvą Lietuvą, kokia ji tikrai buvo ir kokią mes palikome. Pagrindinis tų leidinių trūkumas yra tas, kad jie išleisti ne lietuvių kalba, tačiau tuo pasakymu nedarau jokio priekaišto leidėjams, nes jų buvo kitas tikslas — su Lietuva supažindinti nelietuvius. Girdėjau, kad mūsų jaunieji ir mažieji, Lietuvą mažai pažinę, tais leidiniais labai domisi. Kas nors turėtų pagalvoti tų ar kitų panašių leidinių parūpinti ir lietuvių kalba.

Esu tos nuomonės, kad kiekvienoje lietuviškoje šeimoje turėtų būti gražūs Lietuvos geografijos, istorijos ir tauto-

sakos veikalai. Tų sričių realios žinios jaunimo tautinei sąmonei duos daugiau negu beliatristinė literatūra. Klausimas, kur tokių veikalo gauti. Atsakymas paprastas: jeigu pajėgiama išleisti ne visai būtinų, net nedidelės vertės leidinių, tai minėtieji turėtų atsirasti ir ne per vėlai, kad nepasikartotų ta pati klaida, kuri praeity yra padaryta su Amerikos lietuviškuoju jaunimu, kurs kadaise pats tų dalykų pakartotinai šaukėsi per Lietuvos Atstovybę Amerikoje ir kitais keliais, bet jo balso niekas neišgirdo. O dabar mes norime kaltinti, kad šie jaunuoliai per mažai žino apie Lietuvą. Laiku apsižiūrėkime, kad netrukus to paties nereikėtų pasakyti apie tremtinių vaikus ir jaunimą. Teisingai didžiuojamės gana skaitlinga perijodine ir neperijodine lietuviška spauda pasaulyje, tačiau anų būtinųjų dalykų nėra. Viso pasaulio lietuviai jų pasigenda, ir nežinia, kada ir kas tą reikalą realiu darbu pajudins.

Malda šeimoje

Melstis savo tautos kalba ir jaustis savo tautos nariu — tai du labai artimi dalykai. Jeigu dėl kokių nors priežasčių vaikas pradeda melstis svetima kalba, tai nuo to nukentės ir jo tautiniai jausmai, žinoma, ne kiekvienam vienodai, nes tai priklauso nuo daugelio ir kitų priežasčių. Užaugęs žmogus, mokąs ne vieną kalbą, gal dažnai ir maldas kalbąs svetima kalba, kai nori iš širdies gelmių ką nors Viešpačiui pasakyti, tai daro savo gimtąją kalbą.

Tačiau svetur gyvenančiam lietuviui, ypatingai visuomeniškam, kuriam gyvenime teks dalyvauti įvairiose bendrose šventėse, kongresuose, ko vargiai nors vienas katalikas svetur gyvendamas galės išvengti, o jeigu vengs, tai už tai ne visuomet jį bus galima pagirti, ne tik dėl to, bet yra net būtina mokėti maldų ir giesmių ne vien sava gimtąją kalbą. Vaikai ir jaunimas vienur to pramoksta bažnyčioje, kitur mokykloje, kartais tenka specialiai ko nors pramokti, ruošiantis

dalyvauti kokioje nors šventėje ar kongrese. Tai nėra joks nuostolis, ir tai nesudaro jokio pavojaus tautiniams jausmams.

Tačiau kiekvienas žmogus, taigi, ir jaunuolis ar vaikas, turi mokėti melstis savo kalba. Kada jis norės ne formalų aktą ar pareigą atlikti, bet nuoširdžiai pasimelsti, jis tai darys savo gimtąją kalbą. O kur tos maldos sava kalba vaikas turi išmokti ir į ją įprasti? Atsakymas aiškus — šeimoje. Visi savo protuose ir širdyse turėtų pataisyti tą neseną ir klaidingą nuomonę, kad vaikai maldų turį išmokti mokykloje ir bažnyčioje.

Sakau **neseną** nuomonę, nes dar labai neseniai kitaip galvota. Mes suaugusieji esame maldos mokyti ir į ją pratinęti šeimoje. Ne tik vadinamus poterius, bet ir įvairias maldas iš maldaknygių, kada, kur ir kaip jas kalbėti, išmokome ne bažnyčioje ir ne mokykloje, bet savo šeimose. Mes turėjome rytą, ir vakarą garsiai melstis. Taip mus besimeldžiančius pasekdavo kuris nors ir iš didesnių šeimos narių ir pataisydavo mūsų klaidas. Taip buvo dar visai neseniai.

Sakau **klaidingą** nuomonę. Mokykla, ar ji bus privačios krikščionių iniciatyvos kūrinys, ar ji bus valstybinė, ji yra žmonių susikurta, žmogiškos kilmės institucija. Ji neturi nei teisės nei pareigos pasiūlyti paliausuoti šeimą nuo jos natūralinių pareigų. Nei pati šeima neturi teisės mokyklai tai primesti. Jos tikroji paskirtis yra šeimai padėti gerai atlikti savo pareigas. Deja, mokyklai tenka kartais būti vaikui šeimos erzacu — pavaduoti savo pareigų neatliekančią šeimą.

Bažnyčia yra dieviška institucija. Jos tiesioginė paskirtis — padėti individui jo sielos reikaluose. Šeimą, kaip ir visuomenę, ji tiesioginiai liečia kaip individų kolektyvą. Ir Bažnyčia šeimai tik padeda, bet jokioje srityje jos nepavadoja ta prasme, kad šeimą atleistų nuo bent vienos jos natūralinės pareigos. Ji tik moko, kaip tas pareigas suprasti, moko ir padeda jas sąžiningai atlikti. Tai Baž-

nyčia kaip Kristaus institucija. Bet ir bažnyčia kaip maldos vieta taip pat yra ne maldų mokykla, o vieta melstis, teikti ir priimti šv. sakramentus, vieta mokytis tikėjimo ir gyvenimo. Faktas, kad atėjusius vaikus ruošti pirmosios išpažinties ir šv. Komunijos tenka kartais mokyti ir pirmųjų maldų, Dievo įsakymų ir t.t. Tačiau tik tuos, kurie savo šeimose to neišmoksta. Lietuvos provincijos kaimų ir miestelių parapijose tokių pasitaikydavo apie 5–8%. Į tokius kiti vaikai ir jų mamytės žiūrėdavo su tam tikra užuojauta, kaip į apleistus ir atsilikusius. O kiti, apie 90%, tų dalykų išmokdavo savo šeimoje pirmiau negu atėdavo ruošti sakramentus priimti. Maldos mokymo ir į maldą pratinimo tikroji vieta yra šeima. Ta šeimos pareiga yra natūrali pareiga, didesnė už pareigą duoti vaikams civilinės kultūros, mokslo ir bendrai žemiško gyvenimo būtinųjų dalykų. Nuo tos pareigos šeima negali pasiliuosuoti savo nutarimu.

Ir toje natūralioje mokykloje vaikai maldos turi būti mokomi sava gimtąja kalba. Jeigu paskiau atsitiks, kad savo šeimoje ar kur kitur vaikas pramoks maldų ir svetima kalba, tai jam nieko nenkenks.

Mažieji ne tik turėtų būti mokomi melstis sava kalba, bet šeimoje turi būti meldžiamasi sava kalba. Kad dabartiniai vaikai, ateities užaugę žmonės, gal ne Lietuvoje būdami, tik lietuviškai melstųsi, kad ir savo būsimus vaikus mokyti lietuviškai melstis, į tai jie turi dabar šeimoje įprasti iš dabartinių užaugusiųjų. Nesurasime šiam tikslui kito tolygaus būdo, kaip bendra šeimos malda. Ta bendra šeimos malda turi būti kasdieninė. Yra, taip išsireikšiu, ir sezoninės bendros šeimos maldos: kovo, gegužės, birželio, spalio mėnesių. Taip pat ir novenos prieš šventes: Kalėdos, šv. Kazimieras, Sekminės. Labai gražus paprotys būtų ir novenos prieš kurio nors šeimos nario ypatingas šventes. Žinau, kad mūsų laikų katalikai inteligentai šių katali-

kiško gyvenimo papročių jau neteko, tačiau prieš tą faktą aš viešai pasisakau, kaip prieš vieną iš esminių katalikiškojo šeimos gyvenimo trūkumų. Ne vieno mūsų kataliko katalikybė yra baili, pati nežino ko. Ne vieno susideda tik iš vardo be pilno katalikiško gyvenimo.

Dabartinė lietuvių katalikiška šeima tegul padaro religiniu ir patrijotiniu motyvu tai, ką mūsų tėvai darė gal vien tik religiniu motyvu. Tada savaime atpuls visi rūpesčiai, kaip ir kur vaikus išmokyti ir įpratinti lietuviškai melstis. O jeigu ši šeimos natūralioji pareiga bus apleista, tai visos kalbos ir derybos, kad vaikai būtų mokomi lietuviškai melstis bažnyčioje ir mokykloje, vaiko lietuvybei duos tik tiek, kiek vaiko išmokimas lotyniškai šv. Mišioms tarnauti duoda jo romėniškumui. Kai ši pareiga šeimoje bus tinkamai atliekama, tada gal bus lengviau susikalbėti ir su kitomis institucijomis. Taigi, savoje šeimoje vaikas tebūna mokomas ir pratinamas lietuviškai kalbėtis su Dievu. Tas jam padės ir lietuviškai jaustis.

Šeimos židinio matomoji aplinka

Šeimoje tautinę nuotaiką sukurti bei palaikyti ir tokiu būdu toje dvasioje auklėti jauną kartą išorinės aplinkos keliu yra labai daug galimybių. Pradedant namų stiliumi ir baigiant smulkiaisiais namų įrengimais, papuošimais, namuose ir bute gali ir turi būti sukurta lietuviška nuotaika. Jeigu kiekvieno bute randa sau vietos ir nieko nesakančios spalvos ir kilimėlių raštai, svetimos gamtos ir svetimų vietų vaizdai, svetimos istorijos epizodų paveikslai, tai kodėl jų turėtų stokoti savais tautiniais motyvais? Jeigu norite, kad svetimam krašte augantieji liktų kitokie, negu ta aplinka, kurios jie negali išvengti išėję iš savo namų, tai nuo tos išorinės aplinkos skirtinga aplinka vaiką turi apgaubti ten, kur jis ilsisi, kur jis žaidžia, kur jis ruošia pamokas ir praleidžia vakarus bei laisvalaikius. Primeinu tik reikalą, o mūsų sesių turtingos

vaizduotės, jautrios širdys ir švelnios rankos suras šimtus būdų, kaip tą lietuvišką nuotaiką namuose sukurti.

Ofenzyvinė sąmoningų lietuvių nuotaika

Individai, šeimos ir visuomenė turėtų atsižadėti to bailaus nusiteikimo, rūpinamiesi, kad tik naujieji ateiviai iš Lietuvos nenutautėtų. Praeity tik keli patriotai ėmėsi darbo Lietuvoje ir už Lietuvos prikelti beveik į žemę užkastą lietuviybę ir lietuvišką sąmonę. Šiandien po pasaulį pakrikome apie 70.000 laisvoje Lietuvoje augusių lietuvių. Ar mums galvoti vien apie apsigynimą? Mūsų kelias yra tas, kuris buvo aptartas New Yorke, atidarant Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Amerikos skyrių. Ten buvo pasakyta, kad mūsų tikslas ir uždavinys yra ieškoti lietuvių; kas jau yra pamiršęs, kad jis lietuvis, jam reikia tai priminti ir meilės keliu vėl pažadinti jame lietuviybę. Šiai ofenzyviniai nuotakai karštai pritarė visi dalyvavę senieji Amerikos lietuviai. Ji turi būti vadovaujanti visiems pasaulyje esantiems sąmoningiems lietuviams. Kas kita bus jaustis jaunam lietuviukui lietuviybės žadintoju, jos apaštalu, o kas kita vien tik saugoti, kad tai jame nesunykėtų. Visos dvasinės vertybės tik tada stiprėja ir auga, jeigu stengiesi jomis su kitais dalintis. Be darbų, be veikimo žmoguje žūsta ne vien tautybė, bet net tikėjimas ir moralė.

Svetimųjų nuomonė

Jauno žmogaus lietuviškam nusiteikimui didelės įtakos gali turėti tai, ką kiti mano apie lietuvius: ar jo šeima, jo tėvai yra kitataučių gerbiami ar ne; ar jis pats savo bendraamžių kitataučių, sutinkamų mokykloje ir kitur, yra gerbiamas ar ne. O tai priklausys nuo to, kokį vardą kaip žmonės turės jo tėvai, šeima, jis pats savo elgesiu, išauklėjimu, stropumu ir t.t. Todėl tėvų ir visos vaiko šeimos kilnumas, tvarkingumas, rimtumas ir visa, nuo ko priklauso šeimos ir žmogaus geras vardas, turės įtakos į vaiko ir jaunuolio tautinę savijautą. Argi neaišku, kiek lietuvių yra paskatinami būti lietuviais kitų palankių atsiliepimų apie Lietuvą ir apie lietuvius.

Apie lietuviybę daug kalbame, stengiamės ją išlaikyti mokykloje, maldos namuose. Tačiau visiems reikia kartas nuo karto rimtai pažvelgti į savo šeimos aplinką ir jos dvasią, kad kartais kieno nors patriotizmas neišsigimtų į tą Išganytojo papeikiamą pamaldumo būdą: tik kartoti „Viešpatie, Viešpatie“. Reikia darbų. Kalbame apie tautiškumo reikalą — gerai darome. Lūpos kalba iš širdies apstumo. Kartu su tuo kiekvienas savo šeimoje turėtų atlikti, kam jis šiuo reikalu yra įpareigotas. Tautiškumo ir savos kalbos reikale svetimam krašte daugiausia padės ar daugiausia pakenks šeimos dvasia ir šeimos pastangos.

Vysk. V, Brizgys

Dorovinis Vaiko Ugdymas

Vaikas nėra tas pats, kas yra suaugęs žmogus, jis nėra suaugęs miniatiūroje, bet visai skirtinga nuo suaugusio ir ypatinga būtybė. Tiksliai perejęs per tam tikras išsivystymo stadijas, per tam tikrus brendimo laikotarpius, jis tampa subrendusiu, užaugusiu žmogumi. Kad galėtumėm vaiką tinkamai auklėti, vesti jį per jo natūralias išsivystymo stadijas, reikia

jį pažinti reikia žinoti kokios psichinės ypatybės yra būdingos kiekviename amžiuje ir kiekvienoje išsivystymo stadijoje. Tinkamame prisiderinime prie natūralaus vaiko vystymosi, laiku išnaudojime atskirų tų vystymosi etapų ir glūdi visas auklėjimo pasisėkimas ar nepasisėkimas. Mes čia negalime leisti į visus vaiko išsivystymo stadijų nagrinėjimus,

todėl apsiribosime tik ankstyvosios .kūdikystės laikotarpiu ir dorovinio ugdymo svarba šiame laikotarpy.

Ankstyvosios kūdikystės reikšmė auklėjime

Modernioji gelmių psichologija yra atskleidusi, kad viskas kas nesąmoningai patenka į žmogaus sielą, veikia į ją galingiausiai ir ilgiausiai užsilieka. Nesąmoningai pasisavintos ydos ir dorybės yra pačios patvariausios, nes būdamos nejučiomis išgytos, jos negali būti pastebimos ir todėl sunku jų nusikratyti. Visi nesąmoningai išgyti įpročiai pasidaro tarsi mūsų antroji prigimtis, kuri veikia į mus per visą gyvenimą ir nuo kurios veikimo mes esame bejėgiai išsilaivinti.

Ankstyvoji kūdikystė kaip tik yra tokio nesąmoningo pasisavinimo metas. Dėl šios priežasties daugelis tėvų ir auklėtojų šiam laikotarpiui neskiria jokių reikšmės, tvirtindami, kad vaikas dar “nieko nesupranta”, todėl yra negalima jo dar auklėti ir auklėjimas jam nėra reikalingas. Tikrumoje gi vaikas šiame amžiuje viską pasisavina, nežinodamas, nesąmoningai, ir kaip tik dėl šito nesąmoningumo šiuo metu pasisavinti išpūdziai tampa lemiantys visam gyvenimui, gliausiai įsminga į vaiko sielą ir apsprendžia visą tolimesnį jo vystymąsi. Vaikas šiame amžiuje, tiesa, dar nieko nesupranta, bet tėvai ir auklėtojai supranta ir turi suprasti, kad šiame amžiuje yra padedami pamatai tolimesniam vaiko vystymuisi, kad šiuo laikotarpiu susiformuoja busimojo žmogaus gyvenimo pamatai, kurie jau vėliau sunkiai arba ir visai nepakeičiami. Jei pirmosios kūdikystės metais padėti klaidingi gyvenimo pamatai subrendusio žmogaus ir pastebimi ir norimi atitiesti, tai šios pastangos dažniausiai turi tik dorovinės vertės, pačios gi prigimtios jos nepakeičia ir negali pakeisti. Jei pradėta eiti klaidingu keliu ir juo toli jau nueita, tai vėliau tai pastebėjus, nėra nei noro nei jėgų grįžti atgal ir

pradėti kelią iš naujo, ir retas kuris jį pradeda. Pirmosios kūdikystės laikotarpis auklėjimo atžvilgiu yra pats svarbiausias ir, jo neišnaudojus, padaroma nepataisoma žala visam tolimesniam gyvenimui.

Psichinės vaiko ypatybės.

Kad galėtumėm jau pirmaisiais gyvenimo metais nukreipti vaiko dorinį vystymąsi tinkama kryptimi, reikia atkreipti dėmesį į tas psichinės vaiko ypatybes, kurios yra būdingos vaiko amžiui ir į kurias turi būti atremtas vaiko dorovinis auklėjimas. Pirma, ką mes mažame vaike pastebime, yra **priešingų jausmų išsiveržimas**. Viena ir tą patį žmogų vaikas gali kartu mylėti ir neapkęsti. Jis gali motiną bučiuoti, glamonėti ir tuoju jai įkasti, įžnybti ar mušti. Šis jausmų dvilypumas yra ir suaugusiame žmoguje, tačiau ten jie jau nesusikerta, nes vieni glūdi sąmonėje, kiti pasąmonėje. Vaiko prigimtyje šie jausmai yra sąmonėje ir pakaitomis išsiveržia tai vieni tai kiti kartais be jokios išorinės priežasties. Todėl vaikas lengvai be dramatinio pereina nuo vieno prie kito: čia jis verkia, čia vėl per ašaras juokiasi. Tai nereiškia, kad ašaros vaikui yra niekis, kad jam širdelės neskauda, kad jis nieko “neima į galvą”. Jei, pav., motinai išvažiuojant, jis verkia, o netrukus vėl juokiasi, tai dėl to, kad jame priešingi jausmai greit kaitaliojasi, tačiau žaizda jame lieka, ir ji vėl atgis, kai jis pasiges motinos artumo.

Visais savo jausmais ir norais vaikas yra prisirišęs prie **dabarties ir konkrečių daiktų**, jis dar neturi nei praeities nei ateities supratimo, nei abstraktaus, atitraukto galvojimo. Todėl sunku vaiką atkalbėti nuo esančio malonumo ar noro, žadant jam už tai ką nors ateityje. Jis visa to tarsi negirdi, nes jam ateitis dar neegzistuoja. Visi jo jausmai ir norai yra susieti su dabartimi ir konkrečiais, matomais artimosios aplinkos daiktais, todėl praeityje ar ateityje esantys įvykiai jo neveikia, ir tolimi, nematomi daiktai jo nedomina.

Vaikas savo prigimtimi yra **egocentriškas**. Jis vadovaujasi vien savo jausmais ir įgeidžiais. Visi daiktai priklauso tik jam, visi žmonės, ypač tėvai, turi pildyti tik jo įgeidžius. Todėl jis nieko neduoda kitiems, išskyrus tuos, kuriuos jis myli ir su savimi sutapatina. Savo jausmų jis negali perkelti į kitą, todėl kitiems neturi jokios užuojautos ar gailesčio. Visur ir visame jis seka tik savo norus, visą savo centre stovi jo aš. Jo įstatymas — **aš noriu, man reikia**. Jis visai neklausia, ar tai galima ar ne. Jis dar neturi supratimo apie prisitaikymą prie kitų ir aplinkos.

Dorovinės vaiko sąmonės ugdymas.

Kol vaikas dar nevaikščioja, jis iš tikro stovi visų daiktų centre, visi pas jį ateina ir pildo jo norus, viskas vyksta dėl jo. Vaikas savęs neatskiria nuo šalia jo esančio pasaulio. Bet pradėdamas vaikštinėti, vaikas susiduria su šalia juo esančiu pasauliu ir pradeda jį pajusti ir pergyventi. Šis pirmutinis vaiko susidūrimas su išoriniu pasauliu yra didelis įvykis jo gyvenime, didelė jo gyvenimo krizė. **Nuo to, kaip vaikas pergyvens šį su išoriniu pasauliu susidūrimą, priklausys visas jo tolimesnis gyvenimas.** Šis momentas yra labai svarbus ir stato tėvams bei vaiko auklėtojams didelius reikalavimus.

Vaiko su išoriniu pasauliu susidūrimo pergyvenime yra galimi trys būdingi atvejai. Yra tėvų, kurie sekdami vaiko egocentrišką prigimtį, viską jam leidžia, pildo visus jo reikalavimus, šalindami visas kliūtis, pastojančias kelią vaiko norams. Jei vaikas, pav., negali įeiti į kitą kambarį, kuriame yra jo motina, durys tuoj atidaromos ir vaikas įleidžiamas. Atsitrenkus vaikui į stalo briauną, motinos ši briauna “nubaudžiama”, jei vaikas miega, niekam namuose, net ir atsilankiusiam svečiui, neleidžiama garsiau kalbėti, kad vaikui “nesutrukdytų miego”. Tėvai patys skrupulatiškai pildo visus vaiko norus ir įsako tarnams tai daryti. Jei tarnai ar kiti žmonės neišpildo

vaiko norų ar įgeidžių, jie net vaiko akyse nubaudžiami. Tai, matydamas vaikas įsitikina, kad visi jo norai **teisingi ir teisėti**, nes už jų nepildymą baudžiama.

Kokios pasekmės iš tokio elgesio būna tolimesniam doroviniam vaiko vystymuisi? Vaikas ir toliau lieka egocentriškas. Jis nepergyvena tinkamai šalia jo esančio pasaulio ir savo santykių su juo. Jis nesuvokia, kad šalia jo norų ir įgeidžių yra dar ir **kitų norai ir įgeidžiai**, kad ir kiti nori savo norus išpildyti ir į juos turi tokių pat teisių, kaip ir jis pats. Jam neaišku, kad gyvenime yra galimų ir negalimų, leistinų ir neleistinų, gerų ir blogų dalykų. Jis neįgyja šiame amžiuje svarbiausio patyrimo, **kad mūsų norams ir įgeidžiams yra ribos.**

Dėl šitokio auklėjimo vaikas lieka egoistas, bevalis, aklas savo aistrų tinkintojas ir brutalus savo norų vykdytojas. Jis yra bejausmis, beširdis svetimai kančiai ar nelaimėi, nieko neužjaučias, niekam nesiaukojas, nieko netrokštąs, kas neliečia jo aš.

Jei vėliau mokytojai ar kiti auklėtojai nori jo iškreiptą pažiūrą į pasaulį ir į aplinką atitiesti, nubrėžti jo norams ribas, jis tai suvokia kaip jam daromą skriaudą ir neteisybę ir pradeda tokių auklėtojų nekęsti. Visa, kas stato jo elgesiui ribas: įstatymai, doros taisyklės, religija, jam atrodo jo laimės priešai, ir jis stengiasi juos iš savo gyvenimo pašalinti. Visi kriminaliniai nusikaltimai dažniausiai turi šaknis šitokiame auklėjime. Teismai, nagrinėdami tokias nusikaltėlių bylas, ieško sunkinančių ar lengvinančių nusikaltimą aplinkybių, tačiau tikrosios nusikaltimo priežastys glūdi ne paskutinių valandų aplinkybėse, bet esminiai blogame auklėjime pirmaisiais kūdikystės metais.

Antras būdingas atsitikimas vaiko susidūrimo su išoriniu pasauliu gali būti **šio pasaulio pergyvenimas kaip pilno kliūčių, kurių plieniniame kietume sudūžta visi vaiko norai ir troškimai.** Jokie vaiko norai, nors ir teisingiausi, neišpil-

domi, visur jis susiduria su kietąja tikrove ir pasijunta bejėgis: nori nueit pas motiną, bet durys uždarytos, rankenos negalima pasiekti, šios „didžiosios durys“ atskiria jį nuo motinos. Bėgdamas sutrenkia galvą į stalo briauną ir turi pripažinti šį „nemalonųjį faktą“, nori pats valgyti, nori apsirengti, bet nevyksta susėgti sagų, įkišti rankų į rankoves, o suaugusieji juokiasi; nori žaisti, o motina, ar kiti broliai bei seserys suardo žaismo pilis, išmeta įrankius... Taip nuolatos susidurdamas su „kietaisiais faktais“, išgyvendamas vis naujus nepasisekimus, vaikas pajunta savo bejėgiškumą, jame gema **menkavertiškumo ir išorinio pasaulio žiaurumo jausmas**. Visi šie nemalonūs išgyvenimai nugula į jo sąmonę ir apkartina visą jo gyvenimą. Vaikas lieka savo sieloje sulaužytas, prislėgtas, jis nemoka nei juoktis, nei džiaugtis. Jo elgesys dirbtinas, nenatūralūs, vergiškas. Kai vaikas pradeda suvokti šią savo padėtį, jame kyla pasaulio ir žmonių neapykantos jausmas. Jis nė pats nežino, kodėl jis niekuo nepasitiki, visų neapkenčia ir keršija. Jis ir neturi savo priešų, bet **žmonės kaip tokie ir pasaulis kaip toks yra jo priešai**. Jame auga keršto ir neapykantos jausmai visiems žmonėms ir visam pasauliui. Psichologai mano, kad visos revoliucijos ir karai yra tokio sąmonėje susitelkusio keršto išsiveržimai.

Nepasitikėdamas žmonėmis, pergyvendamas juos kaip savo priešus, vaikas pradeda jų vengti ir ieškoti vienas slaptų džiaugsmų. Jausdamas, kad šių slaptų džiaugsmų jam niekas negali sutrukdyti, vaikas ypatingai juos pamėgsta ir patiria juose didelio malonumo. Iš šito iškreipto malonumo pergyvenimo atsirado posakis, kad „uždraustas vaisius skanesnis“. Jei vaikui draudžiami **visi malonumai**, tai jis ir gali pergyventi tik **„uždrausto vaisiaus“ malonumą**. Ir „kerštas“ čia pasidaro „saldus“, nes jis yra teisėtas asmens laisvės išsiveržimas.

Taigi, vaikas gali susidaryti dvi klai-

dingas pažiūras apie tikrovę ir žmones: arba jis pats pergyvena save kaip visos tikrovės centrą ir palenkia ją savo norams bei įgeidžiams, arba jis pavergiamas tikrovei, visi jo norai sudūžta į nenugalimas kliūtis. Auklėjimo uždavinys

— šias dvi priešingas patirtis suderinti: išmokyti vaiką palenkėti tikrovę sau ir kartu išmokyti pačiam nusilenkti išorinio pasaulio ir kitų žmonių teisėtiems reikalavimams. Vaikas išorinį pasaulį turi pergyventi ne kaip vien jo norams tarnaujantį arba jį pavergiantį, bet kaip savo **bundančios asmenybės išsivystymo lauką**.

Pirmieji vaiko susidūrimai su išoriniu pasauliu yra surišti su dideliais sunkumais ir nemalonumais. Šiuos sunkumus ir nemalonumus nugalėti ir juos išlyginti yra pašaukti tėvai ar kiti jų vietą užimantieji vaiko auklėtojai. Jų išmintingas elgesys gali padėti vaikui susidaryti tinkamas pažiūras į tikrovę, nuo kurių priklausys jo ateities gyvenimas ir net amžinoji laimė.

Susidurdamas su išoriniu pasauliu ir patirdamas nepasisekimų, vaikas paprastai savo negalioje rėkia. Riksmu jis protestuoja prieš pasitaikiusią kliūtį. Ar galima vaiką už šį riksmą bausti? Aišku, ne! Bet mes galime jį suraminti, apžiūrėdami nepasisekimų priežastis ir „bendromis jėgomis“ jas pašalindami. Vaikas pajus, kad ir jis šį tą gali. Tai labai svarbu, visur, kur tik galima, leisti vaikui pačiam nugalėti kliūtis. Tuo jis įsigys savimi pasitikėjimo, ir nyks jame mažavertiškumo jausmas, jis taps ramus, pamažu įsijungs į išorinį pasaulį ir ras jame daug džiaugsmo.

Vaikas nori judėti, veikti, tai kyla iš reikalo išlavinti judesius. Judėdamas jis jaučia didelį pasitenkinimą ir džiaugsmą. Pirmiausia vaikas nori pats valgyti. Kaip skanu tai, ką pats vaikas įdeda į burną! Bet dėl šio noro pačiam valgyti įvyksta nesusipratimai. Tėvai patys vaiką valgydina, o jei jis griebia šaukštą, mano kad vaikas „kaprizinasi“ ir jį baudžia. Jie

užmiršta, kad vaikas visuose dalykuose turi lavintis ir įprasti: valgyme, vaikščiojime, sėdėjime, apsirengime. Mačiau kartą trijų metų berniuką, kuris dar nebuvo vartojęs šaukšto. Mano paraginti, tėvai pirmą kartą jam įdavė šaukštą į rankytę. Berniukas bijodamas, kad šaukšto neatimtų, valgė labai skubėdamas, ir maistas krito ant stalo ir drabuželių. Mačiau 2 metų vaikų, kurie visai gražiai valgė, nes jiems tai buvo leista nuo pat mažens. Jei vaikas pats valgys, jis su džiaugsmu ir ramiai sėsis prie stalo, jei bus valgydinamas, negalėdamas pasyviai užsilaikyti, rankomis graibstys ant stalo esančius daiktus, prasidės barniai, verksmas ir sugadins visą valgio nuotaiką.

Tas pat pasakytina ir apie maudymąsi, apsirengimą ir apie kitus vaiko darbus. Niekad negalima sakyti: „Tu mažas, tu negali,“ bet verčiau paraginti ir leisti pačiam kartu veikti: maudant duoti muilą, tegu pats kartu maudosi, rengiant leisti pačiam rengtis.

Labai svarbią vietą vaiko gyvenime užima žaidimai. Žaidimai yra pamatas busimiesiems darbams ir gyvenimo uždaviniams. Vaikas, kuris daug žaidžia, vėliau gerai mokosi ir intensyviai dirba. Todėl negalima vaiko žaidimo trukdyti, ypač jį išjuokti ir kritikuoti. Suaugusieji kartais čia negerai pasielgia. Mačiau, kaip 4 metų berniukas „kinkė arklių“. Jis buvo iki smulkmenų nužiūrėjęs, kaip tėvelis tai daro. Jis dirba nuoširdžiai ir rimtai, turi visus „pakinktus ir arklių“. Bet pakinkyti tokiam „kinkytojų“ gana sunku, nesiduoda. Jis įtempia visas jėgas, atsisėdęs trobos vidury, bet didžiausio įtempimo valandą artinasi motina, plaudama grindis. Skubėdama ji sušunka vaikui: „Nesimaišyk po kojų, šalin!“ Vaikas taip užimtas, kad nepastebi motinos ir tęsia savo „kinkymą“. Motina nė akimirkos nenori laukti ir trenkia arklių su visais pakinktais į kampa. Prasideda verksmas, riksmas, tampymasis. Arklys išmestas iš „ienų“, visas sunkusis darbas veltui, žaismo tikrovė sugriauta! Vaikas

grįžta į tą pačią vietą, kitur negali, ten kiemas, iš ten turi pradėti važiuoti. Triukšmas be galo, nes vaikas nenori pasiduoti...

Iš 4 m. berniuko negalima reikalauti, kad jis suprastų, jog motina neturi laiko ar kad ta vieta, kur jis „kinko arklių“, negali likti neišplauta. Bet iš motinos galima reikalauti, kad ji suprastų vaiko darbo svarbumą ir, suprasdama vaiką, geruoju likviduotų tokią pavojingą padėtį. Vaiko žaidimus reikia taip pat gerbti, kaip ir suaugusio darbą ar menininko kūrybą. Jei jam kas trukdytų, jis įkvėpimo momentą taip pat protestuotų, kaip ir vaikas.

Jei tėvo ir motinos nuoširdžiai atsižvelgiama į vaiko norus, jei stengiamasi bendromis jėgomis nugalėti pasitaikančias kliūtis, jei leidžiama jam pačiam darbuotis ir žaisti, nyksta jo bejėgiškumo jausmas, pasaulis ir žmonės jam atrodo meilūs ir geri, jis randa susipratimo tiltą tarp savęs ir šalia esančios tikrovės. Nyksta pamažu vaiko egocentiškumas, ir jame išsivysto pasauliui ir aplinkai prisitaikymo galios, ir tuo būdu savaime atsiveria kelias doroviniam vaiko vystymuisi. Pergyvendamas pasaulį, o ypač tėvą, motiną, kaip savo draugus, jis mielai seka tėvų nurodymais ir jų pavyzdžiais, nejučiomis pasisavina juos. Jie tampa įpročiu, vaikui kyla noras visada taip elgtis, kaip sako tėvai ar kaip elgiasi kiti žmonės. Pav., vaikas nori bėgti į orą žaisti ir nenori valgyti. Tėvai turi ramiai paaiškinti, kad pirma reikia pavalgyti ir paskui bus galima žaisti. Pradžioje vaikui bus sunku tai suprasti, ne viena karti ašara dėl to nubirs, bet pamažu tai lengvės, kol vaikas visai gerai galės prisitaikyti prie tėvų reikalavimų. Sekdamas tėvų nurodymais, jis vieną dieną pats įsitikins, **kad ne viską galima daryti, ką norime.** Jei vaikas pats įsitikins, kad aš noriu to ir to, bet atsižvelgiant į tam tikras aplinkybes, aš negaliu daryti tai, ko aš noriu, jis pats pradės tėvų klausinėti, kas galima ir kas ne. Taip ne-

jučiomis formuosis jo **moralinis** **aš**, jo sąžinė. Didėjant vaiko patirčiai, jis vis mažiau klausinės tėvų, kas galima ir kas ne, bet seks **savo vidujiniu nujautimu**, kuris jam pasakys kaip konkrečiame atsitikime pasielgti. Jei bus susiformavusi vaiko sąžinė, jis bus išauklėtas geriausia to žodžio prasme. Būdamas įsitikinęs, kad ne viskas galima, **kad mūsų norams yra ribos**, jis lengvai save palenks doros dėsniams, žmonių ir Dievo įsakymus jis pergyvens kaip sau artimus ar net savo paties vidujinius reikalavimus, jie jam nebus našta, bet malonumas. Jam paaiškės ir prasmingi Kristaus žodžiai: “Mano jungas saldus ir mano našta lengva”, ir jų vykdyme jis ras savo gyvenimo prasmę.

Jei vaiką auklėsime tik draudimais ir bausmėmis, tai jo neauklėsime, bet dresiruosime. Tokia “dresūra” yra lengvesnė ir ji patenkins auklėtojus, kol auklėtiniai bus jų akivaizdoje ir bijos bausmės. Tačiau neišsivystys vaiko moralinis aš, jo sąžinė. Nusikaltimų jis vengs tik tiek, kiek grės bausmė, o išnykus bausmės grėsmei, jis elgsis kaip tinkamas, visai nesirūpindamas, ar tai galima ar ne.

Dažnai sutinkami vaikai, kurie nepasiduoda jokiai drausmei, jokiam auklėjimui, nors šiaip yra psichiškai sveiki ir normalūs. Tai todėl, kad jų pirmosios kūdikystės dienos buvo susiklosčiusios nevykusiai, kad jie pradžioje buvo įgiję kreivą pažiūrą į gyvenimą. Iš čia plaukia ta didžioji atsakomybė, kurią turi tėvai už savo vaiko auklėjimą. Šeima yra pirmoji mokykla ir tėvai pirmieji mokytojai, kurie padeda savo vaikams nesugriaunamus gyvenimo pamatus. Jei šeima nepadeda tikrųjų pamatų, tolimesnis vaiko auklėjimas darosi labai sunkus, o kartais ir visai nesėkmingas.

Kun. A. Baltinis

KNYGŲ LENTYNA. Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto leidžiamas Lietuvių Bibliografinis Biuletenis. Nr. 10-12. Redaguoja A. Ružancovas, Danville, 111.

PUSLAPIAI, KURIE PASAULĮ REIŠKIA

(Mergaitės auklėjimas ir knyga)

Ankstyvas pavasaris. Ar matai ten artoją verčiantį vagą? Siaurapročiai kambariniai išminčiai purto galvas ir galvoja: juk dar per anksti! Dar nečiulba joks paukštelis, dar tebeguli sniegas ir ledas! Bet artojas pastebi susitvenkusį vandenį ir skubinasi išvaryti ilgas vagas; jis pastebi pirmuosius piktžolių daigelius, kurie dygsta drėgmės ir saulės šilimos padėdami, ir sako pats sau: į darbą niekad nebus per anksti.

Mergaitės siela — tai dirva ankstyvą pavasarį. Kadangi Jūlytė dar tebebina kasas ir dėvi trumpą sijonėlį, tėvas žiūri į keturiolikametę dar kaip į vaiką; kadangi ji juokiasi, dūksta ir dar apie meilę nekalba, motina galvoja, kad taip nekalbatai atrodanti dar nėra sąmoningai pajutusi savo lyties.

Ir vis tik vaikystės burtų sniegas jau yra pradėjęs smarkiai tirpti, beveik nežymiai pakilo aukštyn gyvenimo saulė; tad kur turi dėtis vanduo, jei nebus jam padaryta nuotakumo? Ar slaptos svajonės ir meilikavimai, kaip išsikerojusios piktžolės turės atimti jaunatviškai dirvai visą jos jėgą?

Teisingai sakoma: tais metais, kada mergaitės pravardžiuojama “ožka” (vokiškai “Backfisch”), jos sielos gelmių negali išvelgti nei tėvai nei auklėtojai. Gyvenimo tikrovė neranda tokių tonų, kurie pusiau sapnuojamame jaunos mergaitės gyvenime būtų suprantami ir protingai išklausomi. Tada ir labiausiai mylinčių tėvų dukra — iki mirties nelaiminga — nosisuka į kampa ir kukčioja: manęs niekas nesupranta! Prieš gero tenorintį auklėtojų patarimą ir sieloje ir išorėje susukama nosis. Ramiai galima sa-

kyti, kad šio amžiaus mergaitei lemianti žodį turi tik tos asmenybės, kurias ji ištraukia į savo sielos sapnų pasaulį dar pusiau nesuprasta meilės jėga, apie kurias ji "svajoja". Tačiau dažniausiai šioms išsvajotoms asmenybėms nėra galimybės įsigilinti ir nuoširdžiau susirūpinti bręstančios merginos siela, o dar dažniau pasitaiko, kad tie išsvajotieji neturi nei mažiausio auklėtojo talento.

Tuomet, lyg šitam kritiškam gyvenimo akimirksniui sutvertas, prieš jauną mergaitę atsistoja poetas. Jis sujungia išorinę realybę su vidine; jis vaizduoja pasaulio gyvenimą ir kartu kalba sielos kalba; jis yra didysis kalbos menininkas, kurs moka būti suprantamas kiekvienam žmogaus amžiui ir todėl pažadina aidą jaunos mergaitės sieloje: jis mane pilnai supranta!

Taip jaunos mergaitės gyvenime įgauna savo teises pagrindinis faktorius — k n y g a .

Kiekvienoje gerai išauklėtoje mergaitėje įsisiūbuoja aštri kova tarp senųjų papročių bei padorumo taisyklių ir naujai pabudusio vidinio polinkio, reikalaujančio meilės ir priklausomumo. Jeigu ji ir išvengia nesaikingų jausmų kitiems gyviams tvariniams, ji leidžiasi beveik nepastebimai įpainiojama į knygos burtų ratą. Ir jei šitoji knyga dar buvo jai autoritetingos rankos įduota, ji jaučiasi nedaranti nieko neteisėto; priešingai, ji tiki, jog tai jos šventa pareiga kuo geriausiai susipažinti su tuo gyvenimu, kurį pažadina gegutės kukavimas, kurį ir jos pačios siela, džiaugsmingai sudrebėdama, yra išgirdusi. Knygos herojai tampa jos idealais. Budint ir sapnuojant jie lydi jauną sielą.

Mergaičių knygos! Kai kurie literatai laiko jas oru, ne vienas auklėtojas vadina jas reikalingu blogiu. Taip, jos yra tas oras, kurį mergaitės siela įkvepia ir moters siela iškvepia. Kas gali pririšti mergaitės vaizduotę ir jausmus, tas valdo visą mergaitės sielą, taigi ir protą, kuris šiais brendimo metais dažniausiai pasiduoda minėtų sielos galių įtakai.

Prie to prisideda palinkimas pamėgdžioti. Neretai sekama plaukų šukuosena bei drabužių pasiuvimas; pasisavinama knygos ideali kalba ir judesiai; stengiamasi gyventi pagal tų knygų sąmoningai ar nesąmoningai siūlomus principus. Kai išėjo iš spaudos "Jaunojo Verterio Kančios", ne tik pridėjo Verterių ir Lotų, kurie pamėgdžiojo romano herojus, bet net savižudybių skaičius ėmė milžiniškai augti. Panašios įtakos turi kino artistų - artisčių "žavūs" pavyzdžiai.

Ne tik visa mergaitės siela yra knygos pripildyta, bet ir pati mergaitė, atrodo, vien šia knyga gyvenanti. Knyga ir mergaitė, atrodo, beveik visai sutampa.

Ar begalima tad praeiti be dėmesio pro mergaičių knygas, pro tas knygas, kurios sudaro dalį pasaulio istorijos, nes jos gali šventą moters sielos dirvą pašvęsti ir paruošti arba iš jos iščiulpti geriausias jėgas ir visam gyvenimui paversiti nenaudingą dirvonu?

Knygynai puikiai supranta ir įvertina mergaičių pamėgimą skaityti. Taikos metais, ypač prieš Kalėdų šventes, knygų rinka būdavo plūste paplūdusi mergaitėms skirtomis knygomis. Net karo metu šitai literatūros rūšiai netrūkdavo nei popieriaus nei minčių. Ir šiandien vėl pastebime atgyjančią "literatūros" srovę.

Savaime aišku, kad į šitų gaminių gerumą neigiamai atsiliepia didelis jų skaičius. Rašytojai, kurie uždarbio trokštančiai leidyklai sąžiningai duoda knygą po knygos ar rašinį po rašinio, geriausiai atveju užsipelno pagyrimo dėl savo turtingos vaizduotės ir lengvos plunksnos; bet retai kada begalima sakyti, kad medžiagai įkvėpiama siela, kad iškeliamos tikros asmenybės. Todėl jau vien literatūriniu atžvilgiu šitų knygų meninė vertė yra lygi nuliui.

Pro šį reiškinį mes negalime praeiti nejučiomis ir kaip katalikai. Nors šias knygas nuvertinant dažnai ir per toli nueinama, vis dėlto reikia sutikti, kad besielė knyga žmogui ilgainiui neturės ko

pasakyti, kaip bevertė statula, į kurią nusibosta žiūrėti. Knygos, neturinčios savyje turinio, negalės pripildyti jaunos mergaitės sielos. Vietoje tikro pasitenkinimo ir vidinio malonumo jos sukels iki kvailumo einantį įnirtimą vis daugiau ir daugiau skaityti. Pasodinkit alkaną prie kremu ir putomis pripildyto torto! Jis ne tiek pasistiprins ir pasisotins, kiek persivalgys „gerų daiktų“.

Mergaičių įnirtimas skaityti labai toli pralenkia berniukus tiek mieste, tiek kaime. Tuo galima įsitikinti vidurinėse ir aukštosiose mergaičių mokyklose, o taip pat ir viešose liaudies bibliotekose. Ir gabesniosios ir labai menkų gabumų mergaitės skaito aistringai, daug ir mielai. Kaip dažnai pasakoja motinos, kad jų dukrelės vakarais slapta žibina šviesą, kad galėtų skaityti ir anksti rytą nutveriamos su knyga lovoje. Skaitoma poilsio sąskaiton, atsižadant visų kitų malonumų, pasilinksminimų, jaučiantis atliekant tariamą pareigą...

To knygų rijimo pirmoji nemaloni pasekmė yra mūsų mergaičių dvasinis išsiblaškyimas. Dažnai sušlubuoja ir geriausios galvutės pamokų metu vien todėl, kad nebegali susikaupti. Jei pažvelgsi tokiai mergelei į akis, atrodo, lyg matytum jose sužibant tūkstantį šviesų, tačiau nė viena iš jų ilgiau nestoja, išryškindama bent vieną gilesnę mintį. Atmintis vis labiau ir labiau silpnėja, mokantis vis dažniau ima nesisiekti, pagaliau nustojama ir noro mokytis, ir, jei laiku griežtai nepatraukiamas pavojaus stabdis, netrukus prieš tuščios literatūros paveikslą atsistoja tuščios jaunos mergaitės statula; tiksliau sakančios, turinio neturinčios knygos neveikime žūstančio mergaitės gyvenimo turiniu.

Bet dažniausiai mūsų mergaičių skaitomos knygos nepasitenkina literatūrinės vertės neturėjimu. Besielė medžiaga paprastai pasiima tokias formas, kurios nė kiek neatitinka tikrovę. Veikiantieji asmenys — iš žurnalų iškarpytos fi-

gūros, autoriaus savavališkai sugrupuotos, atsižvelgiant tik į išpūdingumą, piešia tik sudarkytą jaunos mergaitės vaizdą, bet ne idealų paveikslą. Moderniosios romanų literatūros saloninis tonas, kur visas gyvenimas yra tik dirbtinas, mergaičių knygose daug labiau pakenkia, negu kur kitur, nes čia tebėra daug didesnis gyvenimo tikrovės nepažinimas.

Dažniausiai artimesniame ar tolimesniame šitokio pasakojimo fone yra dvaras ar bent puošni vila. Visur žiba turtai, prabanga. Visuose pašaliuose laukia tarnai ir kariatės. Brangiausi pirkiniai ir puikūs rūbai, spindintys papuošalai, teatras, koncertai, iškilmės, savaime suprantama, yra ranka pasiekiami ir apie tai kalba iš aukšto lyg apie smulkmenas. Viso blizgesio centre viešpatauja mergaitė. Ne toji jaunutė mergaitė, kuri kaip darbšti ir vikri bitelė tik iš medų nešančių žiedų renka savo gyvenimo sultis ir tyliame uždaramame kuklume jas perdirba, bet kaip tranas, kaip nieko neveikianti baltarankė karalaitė, kuri leidžiasi aptarnaujama ir gerbiama. Šitokia padėtis yra savaime nenatūrali ir todėl neteisinga. Neteisybę vaizduoti reikia vesti iš tikrojo kelio, iš kelio į tikrąjį gyvenimą, kuriame pagaliau turės kada nors atsidurti jaunoji mergaitė.

Ne visose knygose vaizduojama mergaitė turinti visas laimės dovanas. Labai dažnai sutinkame „nepažintą genijų“, dar dažniau — „užsispyrėlę“, kuri pirma turi „išsikovoti“ savo laimę. Tik pagalvokime apie mėgiamiausias mergaičių knygas iš pensionato gyvenimo. Didvyrės čia negalvoja pasireikšti kaip auklėtinės, ramiai augančios ir bręstančios pilnomis moterimis; jos dažniau reiškiasi kaip virtuozės menininkės, auklėtojus palenkiančios savo valiai arba bent mažiausiai juos apeinančios. Aišku, kad tokios didvyrės šių knygų antrojoje tomuose (juos sunkiausia gauti!), kur eina kalba apie sužieduotuves bei vedybas, be niekur nieko, išlaikydamos vien savo savotišką užsispyrusį būdą, iš-

sikovoja sau grafa arba ką nors panašų, kurs jas ant rankų nešioja. Toks pasaulio nugalėjimas užsispyrimu nėra vien juokingai neteisingas, jį reikėtų vadinti tiesiog suvedžiojimu. Dažnai „aukštesnės“ dukterys ir net pagaliau paprasčiausios mokinės, pačios to nežinodamos, neišauklėtos išeina iš mokyklos vien dėl to, kad nesileidžia pamokomos. Jų skaitomose knygose juk buvo nupieštas savavaliaujančios mergaitės paveikslas, savo užgaidomis valdančios įvykius. Ir dar kaip nupieštas! Čia netaupomos reikalingos priemonės. Kad Ženė arba Mary turi būti graži, lyg nutapytam paveiksle, kurios ne tik brangūs plaukai ir šilkiniai blakstienai, bet net užsispyrusios lūputės ir duobutės skruostuose ir mieliausios, žemę vos liečiančios kojųtės turi būti kuo vaizdžiausios nupieštos — tai būtina. Ir kokia daugybė kitokių grožybių supa tą Mary! Kaip meiliai ir smulkiai ir atidžiai nupasakojami jos gerbėjai ir draugės, kokia jų išvaizda, povyza, veido oda, koks žvilgsnis, koks sodrus ir žavintis balsas! Ši kūnišką juslingumą galima dvejopai įvertinti. Pirmiausia jis veikia suplokštindamas dvasią. Ką gi rasime plokštesnio ir paviršutiniškesnio už mūsų jaunųjų mergaičių pasaulį! O paskui, tame amžiuje, kur pamažu pradedamos skirti lytys, tai reiškia didelį pavojų dorovei. Žvilgtelėkim gatvėn: ir gimnazistės einančios mokyklon, ir krautuvių pardavėjas, ir vaikų auklės, ir kambarinės, visos nori prilygti Ženei arba Mary ir grožiu, ir išdidumu, ir pusmetine šukuosena ir viliojančiu žvilgsniu, ne vien tam, kad būtų gražios, bet kad patiktų jauniems ponaičiams — studentams, puošniems franteliams, svieto perėjūnams. Šis vaizdas mieste per daug gerai žinomas, nėra ko į smulkmenas leisti.

Ar visos mūsų mergaičių skaitomos knygos yra pilnos tokių klystžvagių? Dėkui Dievui, ne. Tačiau tokių kurios bent kiek arba labai naudingos būtų, turime mažai...

M. Mueller. Vertė K. B.

TIKĖJIMAS IR TIKĖJIMAI

Redakcijos Pastaba: šiuo straipsneliu „L. L.“ tikisi patenkinti visus skaitytojus, norėjusius sužinoti, kodėl žmonės tiki ir kuris tikėjimas geriausias.

Tikėjimas — bendriausias reiškinys žmonijoje. Visi žmonės bent koku būdu tiki, nes nėra nei vieno žmogaus, kuris visiškai galėtų būti įsitikinęs Dievo nebuvimu. Mat, už Dievo buvimą kalba labai daug argumentų, o prieš Jį — nei vieno svaraus. Todėl protaują žmonės negali netikėti.

Jau senovės pagoniškosios Romos filosofas Ciceronas pastebėjo, kad nėra tiek laukinės, tiek nepažangios tautos, kuri nieko nežinotų apie Dievą /De natura deorum/. Todėl visos tautos yra ir buvo religingos, nes religija betarpiu kyla iš Dievo buvimo pažinimo. Ši pažinimą žmogus išreiškia kultu: malda, auka ir kitomis ceremonijomis. „Pati gamta“

— pastebi Ciceronas — „moko, kad Dievas turi būti garbinamas, ir žmogus čia nėra laisvas.“

Cicerono pastabumą patvirtina modernieji etnologai /tautų tyrinėtojai/: „Pagal šiandienines mokslo žinias, religija yra universali visiems žmonėms. Žemėje nėra žmonių bendruomenės, apie kurią mes galėtume su tikrumu pasakyti, kad ji neišpažįsta jokios religijos“ /Prof. Toy of Harvard/. O prof. Tiele papildo: „Tvirtinimas, kad yra tautų be religijos kyla iš nepakankamo tyrinėjimo arba iš netikslių sprendimų. Nei viena tauta, nei viena gentis ligi šiol dar nebuvo surasta, kuri netikėtų į jokią aukštesnę esybę. O tyrinėtojai, kurie kada nors tvirtino priešingai, paskiau turėjo nusileisti faktams.“

Kodėl visi tiki?

Kiekvieno žmogaus tikėjimo pamatas

yra jo protinga prigimtis. Net ir laukinis žmogus protauja, sprendžia, daro išvadas. Net ir savo neišlavintu protu jis pastebi nepaprastą gamtos tikslingumą. Naktis tikslingai seka dieną, metų laikai tikslingai keičiasi. Dėl šių reiškinių ryškumo net ir primityvus žmogus yra pajėgus vien natūraliu protu prieiti išvados, kad turi egzistuoti protinga esybė, kuri visa tai tvarko. Kasdieninė žmogaus patirtis jam sako, kad nei vieno reiškinio nėra be priežasties. Atrodo, kad visa žmonijos tendencija teistiniai aiškinti gamtos reiškinius (t. y. pripažinti, kad juos tvarko Dievas) glūdi priežastingumo principu. Žinoma, primityvaus žmogaus išvados čia ne visada tikslios: nebuvo šiuo keliu prieinama prie Aukščiausios Esysbės — visų daiktų priežasties. „Tautos, kurios nepažįsta gamtos įstatymų ir jos dėsnių, įvairiai personifikuoja gamtos jėgas. Jausdami, kad jų gerbūvis pareina nuo šių jėgų veikimo, ėmė jas dievinti. Taip išsivystė politeizmas — daugelio dievų garbinimas“ (dr. Charles F. Alken).

Modernaus žmogaus religijos bazė ta pati. Kadangi jo pažinimas daug didesnis, tai ir išvados tikslesnės. Mūsų laikų mokslas yra daug toliau nuo Dievo nei gimo negu bet kada. Jis daug daugiau negu praeity per nuostabiuosius visatos dėsnius parodo Dievo išmintį ir galią. Šiandien nuo begalinių erdvių didybių iki neapsakomų atomo mažybių geros valios žmogaus prote skamba Dievui garbės giesmė. Kiekvienas gali įskaityti visur įrašytą Dievo vardą: ir pulsuojančiame energija atome, ir įvairiaspalvės gėlės veide, ir žvaigždėtojo dangaus skliaute. Visata — Jo protingumo ir galybės veidrodys. Iš sutvertųjų daiktų žmogus pažinęs Viešpatį ir Tvėrėją, negali nepripažinti Jam savo priklausomybės. Šiame supratime glūdi pagrindinė tikėjimo bazė.

Natūralinio pažinimo neužtenka.

Bet tikėjimas, sukurtas vien natūraliu protu, yra labai menkas. Mes jį nei neva-

diname tikėjimu, o tik tikėjimo baze. Jon atsirėmęs, protaudamas ir sprendamas, žmogus nors ir supranta savo priklausomumą nuo Dievo, nors ir stengiasi jį išreikšti kulto aktais, bet tinkamai tai atlikti jam neįmanoma. Iš pagoniškų religijų steigėjų pavyzdžio matome, kaip žmonės įvairiai sprendė, kartais net labai klydo. Mat, čia daug daugiau negu kituose sprendimuose daro įtakos jausmai. Savo jausmų įtakoje pagonyms kartais taip toli nuklysta, kad ima garbinti dievus, kaip vagystės, girtuoklystės ir paleistuvystės globėjus.

Bet sunkiausia žmogui vien natūralinėmis jėgomis pasiekti reikiamo dorovės laipsnio. Net patys pakiliausi žmonijos protai, kaip Platonas, Aristotelis, Seneka gynė vergiją, nevertino bejėgio žmogaus. Kūdikis, ypač negimęs, ir vergas jiems buvo bevečiai daiktai, su kuriais galėjo kiekvienas elgtis, kaip tinkamas.

Be to, žmogus, kad ir tinkamas išvadas padaro, nėra jų teisingumu visiškai tikras. Ar tikrai yra Dievas? Ar tikrai žmogaus siela nemirtinga? Ar tikrai egzistuoja amžinasis gyvenimas? Tai klausimai, į kuriuos žmogus turi turėti neabejotinus atsakymus. Tiesa, daug genialių žmonių, kaip pagonių išminčiai bei filosofai, šias tiesas įrodinėjo, tvirtino, bet ir jie, kaip ir visi mirtingieji, nebuvo neklaidingi, todėl negalėjo šių tiesų perduoti kaip neabejotinų. Natūraliajam žmogaus pažinimui sutvirtinti, padaryti jį neabejotinu ir parodyti, kaip žmogui pridera elgtis santykiuose su Dievu, reikia Dievo apreiškimo, Jo neklystančiojo autoriteto.

Ar Dievas žmogui apsireiškė?

Kadaise evoliucionistai tvirtino, kaip neabejotiną tiesą, kad pradžioje žmonės buvę be religijos; kad religija savaime laipsniškai išsivysčiusi: animizmas, politeizmas, monoteizmas. Bet tokių aiškinimų jau seniai atsisakyta. Primityviųjų tautų tyrinėtojai jiems sudavė mirtiną smūgį. Evoliucionistai klydo, kaip paste-

bi, etnologas Schmidt, iš anksto nustatdami, kaip neginčijamą tiesą, tai, ką turėjo įrodyti: kad visa, kas primityviškose tautose blogiausia, yra kartu ir primityviausio žmogaus apraiška. Kas yra tobuliausio, yra paskesni laimėjimai.

Devynioliktojo amžiaus etnologai, suradę metodus, kuriais nustatomas tautų kultūrų senumas, įrodė, kad kuo tautos kultūra primityviškesnė, senesnė, tuo monoteizmo sąvoka grynesnė. Vadinasi, faktai visiškai priešingi evoliucionistų tvirtinimams: monoteizmas yra seniausia žmonijos religija. Amžiams bėgant, ji ne išsivystė, o išsigimė. „Visos primityviausios tautos tiki tik į vieną Aukščiausią Esybę“ (Schmidt).

Dabar klausimas: iš kur tose tautose vieno Dievo sąvoka? Protavimo keliu prie šios sąvokos įstengė prieiti tik patys didieji žmonijos genijai, kaip Platonas, Aristotelis. Nėra kitos išeities, kaip pripažinti šv. Rašto pasakojimo teisingumą: Dievas, sutvėręs pirmuosius žmones, jiems apsiėmęs ir juos mokęs. Tik ilgainiui daug kur tas apreiškimas buvo ne tik primirštas, iškreiptas, bet ir visai pamirštas.

Taigi, be racionalios žmogaus prigimtės, antroji religijos bazė yra apreiškimas. Jis galutinai užbaigtas per Jėzų Kristų.

Kodėl mes, krikščionys, tikime?

Mūsų tikėjimas yra grynai antgamtinis. Jo pradžia ir pagrindas — pats Viešpats Dievas, Tvėrėjas, tapęs žmogumi Kristaus asmenyje, gyvenęs matomai ant žemės 33 metus ir pasakęs mums visa, ką turime žinoti, išmokęs visa, ką privalome daryti, kad būtume išganyti, kad pasiektume tą tikslą, kuriam esame sutverti. Kristuje išsipildė senasis Dievo pažadas pirmiesiems žmonėms ir paskiau daugelį kartų per pranašus atnaujin-tas išrinktojoje tautoje.

Ypatingomis Dievo malonėmis apdovanoti žmonės - pranašai, kurie buvo

Dievo pasiųsti paruošti Mesijui kelius į žmonių širdis, dieviškose vizijose matė Jį patį ir visą išganymo dramą, kurią atvejų atvejais yra apibūdinę įvairiais simboliais. Sulyginę tas pranašystes, įvykusias maždaug 1500 - 500 prieš Kristų, su Kristaus gyvenimu ir radę Jo asmenyje tobulą tų pranašysčių išsipildymą, Kristų atpažįstame, kaip Dievo žadėtąjį ir žmonijos lauktąjį Išganytoją, Jį priimame, Juo tikime.

Krikščioniškojo tikėjimo bazė.

Visas mūsų tikrumas, gražumas, neklaidingumas ir pranašumas kyla iš Kristaus dieviškumo. Visi kiti tikėjimo statinių stato ant žmogaus padėto pamato. Krikščionys — ant dieviškojo. Bet ar Kristus tikrai Dievas?

Šiuo klausimu tarp žmonių amžina kontroversija. Pirmieji dėl to piktnosini ir savo apsiaustus draskė žydai, nes Kristus neabejotinai prisistatė, kaip Dievo Sūnus, savo prigimtimi lygus Aukščiausiam Dievui. „Visa man Tėvo duota. Ir nei vienas nepažįsta Sūnaus, kaip tik Tėvas; taip pat ir Tėvo niekas nepažįsta, kaip Sūnus“ (Mt. 11, 27). Pasmerkiant Jėzų mirčiai, pagrindinis jų kaltinimas buvo, kad Jis, būdamas žmogumi, save laiko Dievu ir todėl piktžodžiauja Dievui.

Bet žmonių netikėjimas į Jėzaus dieviškumą yra nepateisinamas, nes šią tiesą Jis ne tik žodžiais tvirtino, bet ir darbais įrodė: „Jei netikite mano žodžiais, tikėkite darbais“, — sakė Jis. Mat, šie darbai buvo tokie, kuriuos galėjo daryti tik vienas Dievas, būtent — stebuklai.

Gali būti, kad kai kuriam šio straipsnio skaitytojui, išgirdus žodį „stebuklas“, veidas nusidažys ironiška šypsena: tokia svarbi tiesa remiama tik tokiais bevėrdiais argumentais! Juk moderniam žmogui jau jie nebeegzistuoja. Stebuklas—niekas kita, kaip dar nežinomų gamtos jėgų pasireiškimas. Kitas gal dar pridės: evangelijų stebuklai — legendariniai dalykai. Evangelijos nėra istoriškos.

Taip kalbėjo ir 18-jo amžiaus Apšvietos racionalistai ir 19-jo liberalizmo atstovai. Bet kaip tik iš tų ilgų, kartais ir piktų diskusijų pastebim, koki nepagrįsti buvo priešų puolimai ir koks ryškus Kristaus dieviškumas, remiamas tikrais stebuklais.

Turim atsiminti, kad Kristaus stebuklai, kuriais Jis antspaudavo savo skelbiamas tiesas, reiškėsi daiktų esmės pakeitimu: vandens pakeitimas į vyną (Kanos stebuklas), pūvančiam lavonui gyvybės ir sveikatos grąžinimas (Lozorius prikėlimas), raupsuotųjų ir aklų gimusių staigus pagydimas, žmonių gyvenimo paslapčių pažinimas (Samarietė prie šulinio) ir daug kitų dalykų. Kristus stebuklus darė ne tik iš arti, bet ir dešimčių mylių atstume (šimtininko sūnaus pagydimas). Iš to aišku, kad Jis gamtos, jos įstatymų ir jos dėsnių Viešpats. Pagaliau, didžiausias stebuklas ir ryškiausias Jėzaus dieviškumo įrodymas — Jo paties iš numirusiųjų prisikėlimas (apie tai plačiau „L. L.“ 1951 m. 12 nr.).

Visiems aišku, kad galia tai padaryti prašoksta ne tik žinomas, bet ir nežinomas gamtos jėgas, nes galime maždaug nustatyti gamtos jėgų ribas. Ir šiandien daug tikriaus, nes gamtiniai reiškiniai bei medžiagos paslaptys mums daugiau pažįstamos. O jei tai, kas gamtai jokių būdu neįmanoma, daroma žmogaus ir tai ne atsitiktinai, bet sąmoningai, pagal norą, įsakmiai tvirtinant žodžiais savo dieviškumą, mes negalime tuo tvirtinimu netikėti, nes žinome, kad Dievas savo galybe melagių neremia. Tokiai padėčiai esant, norime ar nenorime, sąžinės esame įpareigojami įtikėti į Kristų.

Bandyamas sugriauti evangelijų istoriškumą, kad būtų išardytas tikėjimo pamatas, yra baigęsis visišku nepasisekimu. Apšvietos protestantų teologų ginčai tuo įdomūs, kad vyksta tarp netikinčiųjų, siekiančių to paties tikslo: įrodyti evangelijų neistoriškumą. Tai yra teismas, panašus į kadaise buvusį Sinedriumo teismą, kur žydai ieškojo liudytojų

prieš Jėzų ir nerado net dviejų, kurių liudijimai neprieštarautų. Vienas kitą jie skaudžiai kritikuoja dėl pavartotų argumentų silpnumo. Taip tęsėsi beveik pusantro šimto metų, kol Bruno Bauer juos „triumfališkai“ užbaigė. Jis paskelbė, kad Jėzus yra legendarinis didvyris, o krikščionybė — senųjų žydų mitų kūrinys. Bet toks tvirtinimas buvo ne triumfališka, o katastrofiška ginčų pabaiga, nes nebuvo skaitomasi ne tik su Bažnyčios patiektais neabejotinos vertės istoriniais dokumentais, bet net ir su ankstyvesniais jo paties kolegų įrodymais. Toki tvirtinimai, žinoma, nieko neįtikino, o tik sutvirtino Bažnyčios mokslo apie Kristų. Sugriauti evangelijų istoriškumą mes neturime argumentų. Jei gu ir mūsų laikais dar galima pastebėti liberalus ir Kristaus dieviškumą ir evangelijų istoriškumą puldinėjant, tai įvyksta todėl, kad jie visai nepaiso savo pirmųjų kėslų labai liūdno pabaigos.

Taigi, Kristus tikrai Dievas. Apie tai liudija apaštalai, kurie kalba, ką patys matė, ką rankomis lietė (pal. I šv. Jono Ap. laišką). „Yra tai mokytinis, kuris liudija apie šituos dalykus ir tai parašė, ir mes žinome, kad jo liudijimas yra tikras“ (Jono 21, 20). Liudija apaštalai, kurie už liudijamą tiesą paaukojo savo gyvybes. Tai apmąstydamas Pascal sušunka: „Aš mielai tikiu tais faktais, dėl kurių liudijimo žmonės miršta“ (Pensees, 51).

Štai kodėl mes tikime. Ir negalime netikėti. Tai Dievo įsakymas.

Kuris tikėjimas geriausias?

Iš to, kas pasakyta, aišku, kad mus tikėti verčia mūsų pačių prigimtis. Be to, pats Dievas įsakė tikėti ir tikėjamą pastatė kaip sąlygą patekti į dangaus karalystę. „Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; kas netikės, bus pasmerktas“ (Mork. 16, 16). Ir tikėti reikia ne tik tai, kas patinka, bet visai tai, ką Viešpats tikėti yra palikęs — visu Jo mokslu, visais Jo žodžiais. „Eikite“ —

sako Jis, — “ir mokykite visas tautas .. laikyti v i s a , ką tik esu jums įsakęs” (Mt. 28, 20). Iš to išeina, kad ne visi tikėjimai yra geri, ne visi žmogų išgano, bet tik Kristaus paliktasis, žmonių nesužalotas tikėjimas. Kadangi tikėjimai vieni kitiems daug kur prieštarauja, negali būti visi lygūs, negali visuose būti ta pati dieviška tiesa, kaip negali būti daug tiesų, nes ji yra tik viena, kaip vienas Dievas. Nekalbant jau apie krikščionybės ir pagonybės prieštaravimus, prieštaravimų randame ir pačioje krikščionybėje. Kai kurie klausimai skiria, pav., katalikybę nuo rytų Bažnyčios ir daug kas nuo protestantų. Protestantai vėl, susiskaldę maždaug į 500 sektų, ginčijasi tarpusavy.

Visi šie tikėjimai pretenduoja būti pilnais, tikraisiais Kristaus tikėjimais. Bet aišku, kad Kristaus tikėjimas gali būti tik vienas, kaip vienas Jis pats. Vienas ir tik vienas iš krikščioniškųjų tikėjimų gali būti tikras, nes negalėjo taip atsitikti, kad visi tikėjimai būtų iškreipti. Viešpats, prieš įžengdamas į dangų, pažadėjo savo tikintiesiems : “Ir štai aš esu su jumis visas dienas iki pasaulio pabaigos” (Mt. 28, 20). Juokinga būtų neigti, kad Jėzus, būdamas Dievas, galėjo išsaugoti gryną savo paliktąjį žmonėms tikėjimą.

Visa sunkenybė — surasti šį Kristaus paliktąjį tikėjimą. O teisybės dėliai kiekvienam žmogui tai būtina; tai padaryti kiekvienas žmogus įpareigotas. Tai nebus per sunku, jei mes laikysimės dviejų rodyklių krypties: šv. Rašto ir apaštališkosios tradicijos.

Protestantai šios tradicijos vertę neigia, pasikliaudami vien šv. Raštu. Bet toks nusistatymas jau iš pirmo žvilgsnio atrodo nenuoseklus. Kas galėjo geriau suprasti Kristaus mokslą už apaštalus? Jie klausėsi ne tik Jo pamokslų, bet girdėjo ir paaiškinimus. Jie girdėjo iš Jo daug daugiau negu evangelijose užrašė. Čia tik esminiai Jo mokslo dalykai.

Savo evangelijos pabaigoje šv. Jonas pastebi : “ Yra dar daug kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė” (21, 25). Protestantai klysta manydami, kad jie geriau supranta Kristaus mokslą iš šv. Rašto negu tie, kurie asmeniškai pažinojo Jėzų, girdėjo Jo aiškinimus ir kurie tą šv. Raštą parašė.

Daugelyje atvejų šv. Rašte esančių ir šiandien ginčijamų dalykų negalime kitaip išrišti, kaip remdamiesi apaštalų palikta tradicija. Pavyzdžiui gali būti Eucharistijos Sakramento klausimas. Protestantai tvirtina, kad Paskutinėj Vakarienėj Kristus žodžiais “tai yra mano kūnas, kuris bus už jus išduotas” ir: “tai yra mano kraujas, naujosios sandoros, kuris bus išlietas už daugelį nuodėmėms atleisti”, duoną ir vyną tik palaimino; katalikai — kad konsekrovo ir įsteigė Naujosios Sandoros auką. O žodžiais- “tai darykite man atminti”, galia konsekruoti perdavė Bažnyčiai.

Be abejo, kad nei katalikai nei protestantai negali pasigirti, kad jie šiuos šv. Rašto žodžius geriau supranta už tuos, kurie juos užrašė. Taigi, mes einam jų pasiklausti. Tyrinėjame, kaip jais tikėjo Apaštalų laikais Bažnyčia. Na, ir ką randame? Neabejotina, kad jie tikėjo, jog po konsekracijos duonos ir vyno substancija tampa sakramentaliniu būdu realiai esančio Jėzaus kūno ir kraujo substancija. Jie tikėjo realiu Jėzaus buvimu švč. Eucharistijos sakramente. Jų liturgijoje (I-III amžius) randame labai gražų paprotį per pakylėjimą garsiai kalbėti bendrą išpažinimą: “Tikiu, tikiu ir išpažįstu, kad čia tikrai mūsų Viešpats — Emanuel (Dievas su mumis). Šv. Povilo laiškuose irgi randame to tikėjimo pėdsakų. I laiške Korintiečiams (11, 23-26) papasakojęs, ką iš apaštalų yra girdėjęs apie švč. Sakramento įsteigimą, prideda: “Taigi, kas nors valgo tą duoną ir geria Viešpaties taurę nevertai, tas bus kaltas Viešpaties kūnu ir krauju” (11, 27). Juokinga būtų manyti, kad Apaštalas tokią kaltę žmogui priskirtą už paprastos, tik palaimintos duonos valgymą.

Kai kartą, kalbėdamas su vienu protestantų pastorium apie Eucharistiją, atskleidžiau jam šiuos šv. Rašto žodžius, jis sarkastiškai nusišypsojo ir pasakė: „Et, tas Povilas;! Jis daug kur ekstremistas ...“ Norečiau, kad kas nors man pasakytų, kas mums davė teisės priimti tik tuos šv. Rašto žodžius, kurie mums patinka?

Iš nepaprastai iškilingos šv. Mišių liturgijos (kalbu apie pirmąją Bažnyčią) matyti, kad čia buvo pagerbiamas pats Viešpats Jėzus, o ne kokia pašventinta duona. Tą pat galėtume pasakyti ir apie kitas tiesas, kaip pav., apie išpažintį, apie Petro ir jo įpėdinių primatą ir panašiai.

Bet šiuo, tokiu nuosekliu ir teisingu keliu einant, su protestantais susikalbėti neįmanoma: jie apaštališką tradiciją nieku laiko. Ką gi gali padaryti, kad žmonės save laiko autoritetingesniais už pačius apaštalus!...

Remdamiesi šv. Raštu ir tyrinėdami apaštališkąją tradiciją, mes atpažįstame,

kuriame tikėjime yra Kristaus įsteigtosios ir apaštalų įkurtosios Bažnyčios žymės. Kristaus Bažnyčia yra viena (ypač vienybė valdžioje bei autoritete, kas labiausiai išryškėja šv. Petro primatė); visuotinė arba katalikiška (skirta visiems žmonėms, per visus laikus ta pati); apaštališka (t. y. Kristaus per apaštalus įsteigta, su nepažeistu nuo apaštalų laikų mokslu, su hierarchija ir įpėdinyte); šventa (jos įsteigėjas šventas, jos tikslas — pašventinti ir išganyti žmones, ji naudoja šventas priemones — sakramentus).

Kas pažįsta visas krikščioniškas konfesijas bei tikėjimus, žino, kad nei vienoje iš jų negalima rasti visų šių žymių, išskyrus Katalikų Bažnyčią. Todėl Katalikų Bažnyčia, o ne kuri kita yra tikroji Kristaus Bažnyčia. Todėl ir katalikų tikėjimas yra geriausias, nes jis toks, kokį Kristus žmonijai paliko ir įsakė priimti; toks, kokį apaštalai turėjo ir mums perdavė.

V. Gutauskas, S. J.

Teisė, Teisingumas ir Meilė

II

Praėjusį kartą rašėme apie teisę ir teisingumo dorybę, palenkiančią žmones atlikti kitiems ne tik įstatymais nustatytas, bet ir jais dar neuždėtas teises pareigas. Dabar pakalbėsime apie socialinę meilę ir jos svarbą visuomeniniame bei ūkiniame gyvenime. Tačiau gal kai kas šyptelėjęs pamans, kad apie meilę galima kalbėti tik šeimoje, ir tai ne visuomet, o bendruomeniniame ir ūkiniame gyvenime viešpatauja ne meilė, o teisė, kurios pagrindinis dėsniš — kova už būvį ir jėgą! Civilizuotame pasaulyje tai yra apgaubiamas teisingumo skraiste. Bet tikrenybėje viešpatauja dėsniš: „Akis už akį, dantis už dantį; duok man, kad tau duočiau!“ Sutinku, kad dažnai

taip yra. Bet tai yra žmonijos nelaimė! Taip bekovoiant, nukenčia ne tik silpnesnieji, bet dažnai ir stiprieji. Labai gaila, kad žmonės, bekovodami už savo teises, besišaukdami teisingumo, užmiršta patys dvasinę jo pusę — teisingumo dorybę ir dar labiau tikrąją pagrindą — meilę.

Meilė ar diktatūra?

Kam pagaliau turėtum kitiems pildyti teises pareigas, kai esi stipresnis, jei meilė neįpareigotų? Gal tik dėl to kad žmogus kartais esti reikalingas kitų pagalbos? Bet dažnai žmogus gali be kitų pagalbos apsieiti. Tada jau teisė neįpareigotų... Kiti gal pasakys, jog rei-

kia tai daryti, kad pasaulyje būtų tvarka, ramybė. Bet kam žmogui ta tvarka, jeigu jis yra kitų skriaudžiamas, jei negali žmoniškai pragyventi, jei laikomas prekės ar darbo gyvulio vietoje? Tada lieka jam vien tik Markso siūlomas kelias: „Visų šalių proletarai, vienykitės! Pieskite tuos, kurie jus apiplėšė ir įveskite proletarų diktatūrą!“ Ir jėgos diktatūra gresia ne tik iš komunizmo. Kartais ji gresia ir iš valstybės. Apsišvietusios masės ir organizuoti darbininkai verčia ją pasidaryti jų teisėtų reikalavimų vykdytoja. Tai jau įvyko ar vyksta visoje eilėje valstybių su labai skaudžiomis pasekmėmis.

Tik meilė yra pajėgi pastoti kelią šių nuoseklių reikalavimų sukeltam sąjūdžiui ir gresiantiems pavojams. Tik ji gali pastatyti teisę ir teisingumą ant nepajudinamų pagrindų. Meilė yra artimo vertinimas ir jam gero linkėjimas bei darymas. Tik tada, kai aš artimą gerbiu, kaip man lygiavertį žmogų, jis netaps daiktu ir tik aistrų žaislu ar gamybos priemone. Tik kai žmogus bus vertinamas, kaip vertybė pati savyje, kaip pats sau tikslas, nebus jis padaromas tik fabriko rateliu ar valstybės gyventojų bespalviu numeriu. Jį pagerbdami, mes pagerbiame mūsų pačių verčiausiąjį pradą — žmoniškumą. Mes trokštame, kad kiti mums padėtų būti laimingais. Taip lygiai to mes turime trokšti kitam ir padėti jam tapti tikru, pilnutiniu žmogumi. Žmogus pats savo prigimtimi yra bendruomeninė būtybė, nuo kitų priklauso, jų palankumo ir meilės būtinai reikalingas. Todėl ne jėga ar grynasis egoizmas, o meilė turi diktuoti mano ir visų žmonių veiksmus tiek siaurame ratelyje, tiek bendruomeninio gyvenimo baruose.

Meilė — teisingumo pagrindas

Tik krikščionybėje meilė išvysto pilną savo jėgą. Veltui nukrikščionėjęs žmogus bandys meilę pakeisti visokiais surogatais. Neužtenka pozityvistų skelbiamosios brolybės, kuri sau stiprybę

siurbia iš kitų luomų ir Dievo neapykantos. Neužtenka nei klasės ar tautinio solidarumo, kurs dažniausiai yra tik organizuotas egoizmas, nei grynai prigimto humanizmo įkvėptos filantropijos, dažnai akis užmerkiančios čia pat esančių žmonių skurdui, tesiekiančios vien jo medžiaginės gerovės pagerinimo. Tik tikinčiajam kitas žmogus yra Dievo paveikslas, amžinam gyvenimui skirtas Jo vaikas. Jis žino, kad artimą skriaudamas, užgauna savo ir jo dangiškąjį Tėvą, kad gali jį pragaran pastūmėti, o artimo meilės darbais pelnyti jam ir sau džiaugsmą ne tik šioje žemėje, bet ir kitame gyvenime. Kristus savo mokslu (pav., palyginimas apie gailėstingąjį Samarietį) sugriovė visus tautinius, luominius ir religinius priešingumus; o kitų žmonių meilės mastu nurodė tvarkingą savo paties meilę („mylėk artimą, kaip pats save“), taip pat sugriovė priešingumą tarp gerai suprastos savo meilės ir artimo meilės, tuo pačiu ir tarp asmens ir bendruomenės, tarp individualizmo ir universalizmo. Kristus davė artimo meilės įstatymui teigiamą prasmę. Tai žmonės labai dažnai užmiršta! Pagal Jį neužtenka kito neskriausti, bet reikia jam gera daryti. „Visa, ką jūs norite, kad žmonės jums darytų, ir jūs jiems darykite“. Užtat, vertindamas žmogų, kaip mylinčiojo Dievo vaiką, tikintysis mielai atlieka artimui tai, kas jam priklauso arba į ką jis turi Dievo ar prigimties duotą teisę. Trokšdamas, kad kiti jam gera darytų, jis turi noriai daryti ne tik tai, ką įsakymai ar jis pats sutartimis įsipareigojo, bet ir tai, kas teisiniais nuostatais neįsakyta, tačiau pažįstama ar bent nujaučiama artimą turint į tai teisę, jam tai esant būtina. Tokiu būdu meilė yra ir turi būti tikruoju teisės ir teisingumo pagrindu. Ji, socialiniu teisingumu be ilgų ginčų ir kivirčių užpildydama teisės spragas, papildo teisę.

Kur meilės versmė?

Meilė eina dar toliau. Ji skatina artimui duoti tai, į ką jis neturi jokios tei-

sės, bet kas jam naudinga, kas jam padeda jaustis pilnu žmogumi, laimingu Dievo vaiku. Juk tikintis žmogus trokšta, kad ir kiti jam padėtų gražiau gyventi, kad visų gerų dovanų Kūrėjas būtų ir jam dosnus. “Kokiu saiku seikėsite, tokiu bus ir jums atseikėta ir dar bus pridėta” (Mark. 4, 24). Tokia nuoširdi ir veikli artimo meilė pasireiškia įvairiomis formomis. Negaliu dabar plačiau parašyti apie krikščioniškąją, karitatyvinę veiklą, kuri reiškiasi tyliais gailestingumo darbais kūnui ir sielai, organizuotai išlaikomose ligoninėse ir prieglaudose. Nerašysiu nei apie individualinę artimo meilę. Tik truputį norėčiau užsiminti apie visuomeninę arba socialinę meilę.

Socialinės meilės dorybė yra pastovus valios palinkimas leisti ir padėti, kad artimas gautų iš bendrosios gerovės teikiamų gėrybių bei priemonių jam priklausomą dalį. Pav., kai ūkio, fabriko ar krašto bendruomeninės įplaukos auga, gerbūvis kyla, tai iš jų atitinkamą kiekį turi gauti ir pramonės bei žemės ūkio darbininkai. Jie savo darbu prie to yra daug prisidėję. Ir tik meilė gali tai nurodyti, nes grynai aritmetiškai apskaičiuoti dvasines ir fizines žmogaus pastangas yra visiškai neįmanoma. Taip socialinės meilės įkvėptas rūpestis kitais suartina visų luomų ir klasių žmones ir jungia juos į vieną didelę jaukią šeimą.

Kristaus meilė verčia krikščionį mylėti net ir savo asmeninius bei tautinius priešus. Kad kitas dabar yra blogas, gal prie to esame prisidėję ir mes patys bei mūsų bočiai ar sunkios gyvenimo sąlygos. Juk ir mums patiems yra reikalinga atlaidi kitų meilė. Kiekvienas žmogus, koks jis bebūtų, vis tiek yra nors ir apiblukęs Dievo paveikslas. Todėl Kristus sako: “Ką jūs padarėte vienam iš šitų mažutėlių, man padarėte!” Taip tikra artimo meilė tampa dieviškąja meile. Ji apima visą žmogų, užkuria jo jėgas, visą jo darbą, jo pareigų atlikimą. Užtat mes teturime vieną meilės dorybę, apimančią ir Dievą ir žmones. Todėl yra

aiškus ir šv. Jono tvirtinimas: “Kas sako mylįs Dievą ir nemyli savo artimo, yra melagis. Kas myli artimą, tas myli ir Dievą, ir Dievas yra jame”. Jis yra jame aiškiai jaučiamas Šv. Dvasios dovanomis. Jos duoda galimybės žmogui tarp visų rūpesčių ir vargų džiaugtis taika, ramybe ir laime.

Pramonininkų suvažiavime pasiklausius

1951 m. pabaigoje buvo suorganizuotas gausus Europos ir Amerikos pramonininkų suvažiavimas. Ten buvo aptarta daug įdomių klausimų. Įsidėmėtinas yra vieno dalyvio pasisakymas: “Mes, pramonininkai, privalome būti labiau valstybininkai, negu biznieriai!” Tikrai reikėtų, kad visi mūsų pramoninkai daugiau būtų valstybininkai, t. y. bendrosios gerovės kėlėjai, negu grynai biznieriai, savanaudiškai savimi besirūpiną egoistai. Žmogaus prigimtis yra socialinė. Žmonės yra per daug tampriai vieni su kitais surišti, kad galėtų gyventi, kitų nežiūrėdami ir juos skriausdami. Vėliau ar anksčiau tai atsilies, vienu ar kitu būdu: streikais, perversmais, revoliucijomis ar karais. Žmonės turi vieni kitais rūpintis!

Stengimasi dirbti kitų labai ir gyventi visuomeniškai mums gali garantuoti tik krikščioniškoji artimo meilė. Ji tegali būti ir tikrasis teisingumo pagrindas. Be abejo, mes nesame tokie naivūs, kad tikėtume, jog mūsų laikų klasių kovai pašalinti užtenka vien gerų papročių atnaujinimo. Papročių reformos reikia, bet reikia ir socialinių reformų. Jos turi eiti ranka rankon. Tačiau iš geriausių reformų nieko neišeis, jei plačiosios masės, darbininkai ir darbdaviai, nebus prie to dvasia priaugę. Socialinių dorybių stiprinimas yra geriausias pasiruošimas naujos gyvenimo santvarkos sukūrimui.

Mums lietuviams šios dvi dorybės, teisingumas ir meilė, turi būti ypatingai artimos. Juk mūsų tautos dvasinės žymės, anot filosofų Vydūno, Šalkauskio,

Griniaus, yra žmoniškumas ir riteriškumas. Lietuvių būdingi ženklai — vaišingumas ir Vytis, lekiąs ginti užpultųjų ir skriaudžiamųjų. Lietuvis ūkininkas, pilnai apmokėjęs vakare darbininkui už darbą, nuoširdžiai pasakys: “Ačiū, kad atėjot mums į talką!” O šeimininkė jam įduos pyrago ar mėsos gabalą tardama: “Tai namiškiams lauktuvių!”

Dabartiniu metu šios dorybės gali mums padėti išlaikyti vienybėje, tautinę kultūrą bei sąmonę ir sukurti pajėgią savitarpę pagalbą. Stipresnė mūsų socialinio teisingumo bei meilės sąmonė padėtų ne vienam mūsų broliui ir sesei nepasiduoti kitų tautų suvirškinimui. O grįžtant Lietuvon, tai būtų bene vertingiausias mūsų parsigabentas kraitis. Teisingumo sąmonė ir veikli, nuoširdi artimo meilė mums padėtų greitai laiku sukurti gražaus sugyvenimo formas ir visiems sluogsniams gerovę garantuojančią santvarką.

Nors dabar yra ir ne mada kalbėti apie dorybes, bet modernioji pedagogika iš naujo atidengė gerų papročių reikšmę auklėjimo ir žmogaus asmenybės formavimo darbe. O juk dorybė yra ne kas kita, kaip įsigytas geras įprotis. Tik mes katalikai prie žemiškų motyvų įsigyti ir praktikuoti gerus įpročius dar pridedame ir viršgamtinių motyvų, užtat tuos įpročius vadiname dorybės vardu. Taip mes juos lyg pakrikštijame, sukiliname ir už juos įsigyjame daug nuopelnų amžinam gyvenimui.

Žmogaus suvisuomeninimas

Bet mums neužtenka reikalauti, kad būtų atstatytos mūsų pažeistos teisės tik retkarčiais užsiliEPSnojančiais teisingumo jausmais ar žavėtis socialinės meilės šūkais. Reikia persiimti socialinio teisingumo bei meilės dvasia ir nuolatinę praktika padaryti ją pastovia krikščioniškąja dorybe, savo ir kitų dvasine jėga. Tai gerai nusako ir lotyniškas dorybės vardas — virtus, kurs reiškia jėga, stiprybė, galia. Šį darbą būtų gali-

ma pradėti ir nuo didesnio atsižvelgimo į savo šeimos bendrąją labą, nuo malonesnio elgesio su patarnaujančiais žmonėmis, nuo nuoširdesnių žodžių su viršininkais ar darbdaviais.

Kartais tektų save pakontroliuoti, kiek mūsų yra prisidedama prie ramybės palaikymo ir gražaus sugyvenimo savo namuose, kaimynystėje, draugijoje. Taip palengva būtų galima įprasti ne tiek apie save, kiek apie kitus galvoti ir rūpintis kitų gerove. Tai gerovei pasiekti reikia suvisuomeninti ne žemę, fabrikus ar kitokį privatų turta, bet patį žmogų! Tikrai kiekvienam mūsų reikia dabar ieškoti ne konkurencijos, pelno ir troškimo laisvės, bet kaip Pijus XI sako, aukštesnių dėsnių — socialinio teisingumo ir meilės. Tai yra mūsų didinga misija ir pareiga įnešti šias dvi palaimintąsias jėgas į bendruomeninį žmonių gyvenimą.

P. Daugintis, S. J.

RELIGINIS VAJUS SAN DIEGE

Didelio masto religinis vajas, praves-tas San Diego vyskupijoje, apėmė 95.054 nekatalikiškas šeimas 4694 kv. bloku plote ir 1121 kaimus. Sugrąžinta į tikėjimą 4784 atšalę katalikai. Mokosi katalikų tikėjimo 1946 nekatalikai. Parodė susidomėjimo katalikų Bažnyčia 6118 nekatalikai.

Šiame vajuje iš 274 San Diego vyskupijos kunigų aktyviai dalyvavo 251. Vadovavo Notre Dame profesorius kun. John A. O'Brien. Jis parengė 149 informacijas vyskupijos tikintiesiems. Pagal jo nurodymus buvo duotos katechetiškos pamokos kiekvienoj parapijoje 2 kartu savaitėje. — Šiam darbui gelbėjo malda. Per 6 savaites buvo laikomos novenos, sakomos konferencijos, vedamos susitelkimo dienos. Vajaus organizacijos centre buvo parapija. Stengtasi pasiekti kiekvieną nekataliką, gyvenantį parapijos ribose. Kiekvienas iš jų buvo pakviestas ateiti į bažnyčią arba informacijų centrą.

LIGONIAI IR SENELIAI VOKIETIJOJE PRAŠO KNYGŲ

Pernai Bostone buvo išleista nauja knyga apie Fatimą “Marija Kalba Pasauliui”, kurią parašė prof. G. Fonseca, lietuvių kalbą išvertė kun. M. Vembrė. Knyga didelio formato, 264 psl., su 18 fotografijų, kaina 2 doleriai. Leidėjai padovanavo 10 egz. Vokietijoje likusiems ligoniams bei seneliams. Bendruomenės pirmininkas Pr. Zunde, dėkodamas už šias knygas, atsiuntė BALF'o centrui laišką, prašydamas prisiųsti dar bent 100 egzempliorių, nes daugelis tremtinių nori ją turėti ir skaityti.

Jeigu kas iš geraširdžių lietuvių norėtų padaryti džiaugsmo mūsų ligoniams Vokietijoje, prisiunčiant minėtą knygą, užsakymus galima siųsti knygos leidėjui šiuo adresu: Fatimos Knyga, 122 Canton St., Stoughton, Mass. Knyga bus pasiųsta BALF'o centrui arba tiesiog nurodytam adresatui.

REIKALINGOS KNYGOS!

Patariamajai Lietuvių Grupei yra reikalingi Lietuvos Universiteto ir kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų leidiniai, ministerijų leidiniai ir metraščiai, ūkinių organizacijų (Pienocentro, Maisto, Lietūkio, Lietuvos Banko ir kt.) leidiniai, Lietuviškoji Enciklopedija ir kiti veikalai, liečią teisės, istorijos, ūkio, kultūros ir kitus klausimus. Tais pačiais Lietuvą liečiančiais klausimais reikalingos knygos ir ne lietuvių kalba.

Kas turi čia išvardintų leidinių ir sutiktų juos perleisti, prašomas rašyti šiuo adresu: Lithuanian Consultative Panel, 16 W. 58th St., New York 19, N, Y., nurodant veikalo pavadinimą, autorių ir kainą.

Jeigu dar neskaitai, tai tuoj užsiprenumeruok Tėvų Jėzuitų leidžiamą mėnesinį žurnalą

ŽVAIGŽDĖ

Nuo šių metų jos Redakcija ir Administracija yra perkelta į Čikagą.

“Žvaigždė” yra Maldos Apaštalavimo organas. Jos ypatingas tikslas paprastu ir visiems suprantamu būdu skleisti tarp lietuvių Jėzaus Širdies garbinimą. Kaina metams tik du doleriai.

Adresas: “Žvaigždė”, 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

VISI Į "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" PLATINIMO VAJŲ!

Nuo 1952 m. sausio mėn. 1 d. iki liepos mėn. 15 d. vyksta "L. L." platinimo vajas. Trys platintojai, surinkę daugiausia užsimokėjusių skaitytojų, gaus šias dovanas:

**pirmas — 150 dolerių,
antras — 100 dolerių,
trečias — 50 dolerių.**

Be to, keturios dovanos, po 25 dol. kiekviena, burtų keliu teks kitiems platintojams.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" Administracija nuoširdžiai dėkoja vajaus premijų fundatoriams:

1. Žinomam Čikagos gydytojui Dr. Zenonui Danilevičiui (Rezid. 3241 W. 66th Pl.; ligonius priima: 10748 S. Michigan Avė., tel. Waterfall 8-3060), aukojusiam 200 dol.

2. Ponui B. Palutsis, 6914 S. Campbell Ave., aukojusiam 50 dol.

3. Aukojuosiems po 25 dolerius:

P. Aleksui Dargiui, 2425 W. Marquette Rd. (Vaistinė ir smulkių prekių krautuvė);

P. Juozui Mozeriui, 3236 S. Halsted St. (Taupymo ir skolinimo bendrovė);

Roosevelt Furniture Company, Inc. 2310 W. Roosevelt Rd. (Baldai, kilimai).

S A L Y G O S :

1. Platintoju skaitomas, kas suranda bent penkis naujus skaitytojus.

2. Už kiekvieną naują skaitytoją ar penkis senų skaitytojų prenumeratos atnaujinimus platintojui užskaitoma po vieną tašką. Kiek platintojas surinks taškų, tiek gaus bilietų 25 dol. dovanai laimėti.

3. Kiekvienas platintojas galės laimėti tik vieną dovaną.

4. Platintojams, kurie praėjusiais metais gaudavo didesnę "L. L." skaičių (nemažiau penkis egzempliorius) savo vardu, atnaujinant prenumeratas, užskaitoma po vieną tašką už penkis senus skaitytojus ir po vieną tašką už kiekvieną naują.

"L. L." prenumerata Amerikoje ir visuose kituose kraštuose tik vienas doleris metams.

A d r e s a s :

"Laiškai Lietuviams", 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.